

HALLINTOPAKKOPÄÄTÖS
Nro 178/2021
Dnro PSAVI/3059/2021
16.11.2021

ASIA	Vaatus saattaa vireille Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskeva lupamenettely ja keskeyttää aloitetut työt lupamenettelyn ajaksi sekä muut asiaan liittyvät vaatimukset, Posio, Salla ja Kemijärvi
HAKIJAT	Pro Suolijärvi ry, Vesa Ruokamo
VASTAPUOLI	PVO-Vesivoima Oy

SISÄLLYSLUETTELO

ASIAN VIREILLETULO	3
Vaatimukset	3
Vaatimusten täydennys	5
ALUEHALLINTOVIRASTON TOIMIVALTA	6
HAKEMUKSEN KÄSITTELY	7
Hakemuksesta kuuleminen	7
Hakemuksen täydennyspyyntö 5.5.2021	7
Hakemuksen täydennys 18.5.2021	7
Selityspyyntö 24.5.2021	10
Vastapuolen selitys 11.6.2021	11
Hakijoiden kuuleminen vastapuolen selityksestä	14
Vastaselitys- ja selvityspyyntö 17.6.2021	14
Hakijoiden vastaselitys 29.6.2021	15
Täydennys 5.7.2021	17
Vastapuolen kuuleminen	17
Vastaselityspyyntö 28.7.2021	17
Vastaselitys 26.8.2021	17
Lapin ELY-keskuksen kuuleminen	18
Selvityspyyntö 27.10.2021	18
Lapin ELY-keskuksen lausunto 29.10.2021	18
Hakemuksen täsmennykset 2.11.2021 ja 4.11.2021	19
MERKINTÄ	19
Jumiskon voimalaitoshanketta koskevista päätöksistä	19
ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU	26
Käsittelyratkaisu	26
Pääasiasratkaisu	26
RATKAISUN PERUSTELUT	26
Käsittelyratkaisun perustelut	26
Pääasiasratkaisun perustelut	27
KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN	33
PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN	33
MUUTOKSENHAKU	35

ASIAN VIREILLETULO

Aluehallintorivirastoon on 1.4.2021 saapunut Vesa Ruokamon vireillepanovaatimukseksi otsikoima kirjelmä, jonka mukaan hän on Pro Suolijärvi ry:n puheenjohtaja.

Kirjelmän kohdassa Asia lausutaan:

”Lapin Ely-keskus on lausunnossaan (LAPELY/2047/2019) todennut, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus ei loukkaa yleisiä ja yksityistä etuja. Lisäksi ely-keskus toteaa lausunnossaan, että hankkeesta ei ole myöskään ennalta arvioiden odotettavissa vesilain (587/2011) 3 luvun 2 ja 3 §:n mukaisia seurauksia, joten lupaa ei tarvitse hakea aluehallintovirastolta.”

Vaatimukset

Kirjelmän kohdassa Vaatimus on esitetty seuraavat vaatimukset:

”Vaadin, että P-Suomen Aluehallintovirasto lupaviranomaisena kumoaa em. lausunnon ja saattaa vireille Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskevan lupamenettelyn. Lisäksi vaadin, että P-Suomen Aluehallintovirasto keskeyttää välittömästi 15.3.2021 aloitetun Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen Lapin ely-keskuksen virheellisen menettelyn takia.”

Vaatimuksia on perusteltu seuraavasti:

”Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 § toteaa yleisesti, että vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos:

- 1) Aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleensä vedenvähyyttä,
- 2) Aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista,
- 3) Melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön.

Posion kunnanhallituksen 19.11.2018 hyväksymässä 117 henkilön allekirjoittamassa kuntalaisaloitteessa vedotaan juuri em. 2. §:n 1-3 momentissa mainittuihin haittoihin. Jumiskon voimalaitoksen kunnostushankkeessa on kyse v. 1954 alkaneen vesitaloushankkeen muuttamisesta, jonka tavoitteena on tehostaa voimalaitoksen energiatuotantoa ja jatkaa sen toimintaa useiden vuosikymmenien ajan. Peruskunnostushanke muuttaa em. vesilain 3:2 mukaisesti vesistön asemaa. Hankkeessa ei ole huomioitu ilmastonmuutoksen vaikutuksia tulevaisuudessa Jumiskojoen vesistöalueella puhumattakaan hankkeen vaikutuksesta vesistöalueen ekologiaan ja luontoarvoihin. Hanke on jo muuttanut hetkellisesti rakennusvirtaamia kunnostushankkeen aikana. Mm. 8.-15.3. 2021 rakennus-

virtaamia on säännöstelijän toimesta voimakkaasti lisätty niin, että virtaamista on aiheutunut ympäristöhaittoja. Lapin ely-keskus on pyytänyt asiasta säännöstelijältä selvitystä 15.3.2021.

Lisäksi Lapin ely-keskus toteaa lausunnossaan, että Jumiskon voimalaitoksen suljettuna ollessa kevään tulvavirtaamia on juoksutettava Jumiskojoen kautta Kemijärveen. Jumiskojoen kautta vettä ei ole juoksutettu kymmeneen vuosiin ja joki on vähävetinen ja voimakkaasti rehevöitynyt. Tulvajuoksutukset tulisivat lisäämään veden samentumista ja roskaantumista mm. Nolimojärven ja sen alapuolisessa vesistössä. Myös rantalintujen pesintä olisi vaarassa. Katson, että hanke loukkaa yleistä ja yksityistä etua ja sen vuoksi hanke tarvitsee uuden lupamenettelyn vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisesti.

Lapin ely-keskus mainitsee lausunnossaan Jumiskon voimalaitoksen keskeisimmäksi lupapäätökseksi mm. Vesistötoimikunnan päätöksen koskien Isojärven säännöstelyä 25.7.1957. Mainittu päätös perustuu Pohjolan Voima Oy:n (PVO) ja Sallan kunnan Niskala-Paloperän jakokunnan tekemään vuokrasopimukseen 7.3.1957, jossa PVO vuokraa 50-vuoden ajaksi jakokunnalta oikeudet Köykenöjoen ja Jumiskojoen vesivoimaan. Em. vuokrasopimus on päättynyt 7.3. 2007. Ely-keskukselta saamani tiedon mukaan PVO-Vesivoima Oy ja Paloperän osakaskunta ovat tehneet uuden vuokrasopimuksen v. 2008. Elyn antamassa luvantarve lausunnossa ei mainita ko. sopimusta eikä ely-keskus ole antanut ko. sopimusta nähtäväkseni pyynnöstäni huolimatta eikä se ole kertonut syytä tähän. Katson, että vuokrasopimuksen jatkaminen v. 2008 aina 7.3. 2038 saakka, on ollut sellainen vesilain 3 luvun 2 §:n mukainen vesitaloushankkeen muuttaminen, jolle olisi pitänyt hakea uusi vesilupa jo v. 2008. Koska ely-keskus on vasta 17.3.2021 todennut ko. sopimuksen olemassaolon, sopimuksen oikeudellinen merkitys on epäselvä. Miten esim. v. 2007-2008 Isojärven säännöstelyä on voitu jatkaa ilman voimassa olevaa sopimusta? Voidaanko kahden sopijaosapuolen kesken tehdä sopimus, joka loukkaa kolmannen osapuolen (esim. Jumiskon osakaskunta) etua. Miksi sopimuksesta ei ole pystytty toimittamaan minulle mitään virallista tietoa? Onko ely-keskus ollut tietoinen tästä sopimuksesta antaessaan lausunnon 3.6.2019? Tästä syystä ely-keskuksen antama lausunto Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen luvantarpeesta on virheellinen ja siksi kumottava.

Jumiskon peruskunnostusta koskeva lausunto on annettu 3.6.2019. Kuntalaisaloitteen ja vesilain (587/2011) 19 luvun 7 §:n pohjalta aloitettiin Jumiskon voimalaitoksen säännöteleyhaittoja koskeva selvitystyö ensimmäisellä yhteisellä kokouksella 7.6.2019. Tässä kokouksessa ei osallistujille kerrottu Jumiskon peruskunnostuksesta ja sitä koskevasta lausunnonsta mitään. Vasta seuraavassa kokouksessa 27.11.2019 asiasta käytiin keskustelua. Lausunnon esittelyn yhteydessä ei minulle kuntalaisaloitteen 1. allekirjoittajana kerrottu muutoksenhaku mahdollisuudesta lupaviranomaiselta eikä sitä ole kirjoitettu myöskään itse lausuntoon. Minulle syntyi vaikutelma, että muutoksenhakumahdollisuutta ei ole tässä asiassa.

Pyysin ely-keskukselta 3.2.2021 valituskelpoista päätöstä liittyen em. Jumiskon peruskunnostusta koskevaan lupalausuntoon sekä myöhemmin

helmikuussa tarkistusta Isojärven säännöstelyä koskevaan sopimukseen. Ely-keskus antoi vastineen asiasta 17.3.2021. Vastineessa se kertoo, ettei se ole lupaviranomainen vesiasioissa. Tässä yhteydessä ely-keskus antaa ohjeistuksen muutoshakemukseen ristiriitatilanteessa.

Samassa vastineessa se ilmoittaa Paloperän osakaskunnan ja PVO-Vesivoima Oy:n tekemästä uudesta vuokrasopimuksesta v. 2008. Lisäksi vastineessa ely-keskus kertoo pyytäneensä 15.3.2021 PVO-Vesivoima Oy:ltä selvitystä 8.-15.3.2021 tapahtuneesta virtaamien voimakkaasta liisäämisestä Isojärvestä Ala-Suolijärveen.

Katson, että ely-keskus on hyvän hallintotavan vastaisesti ja virheellisesti toimimalla viivästyttänyt riidanalaisen asian käsittelyä. Tämän vuoksi vaadin Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen välitöntä keskeyttämistä luvantarpeen uudelleen arvioinnin ajaksi.”

Kirjelmään on liitetty seuraavat asiakirjat:

Posion kunnanhallituksen päätös 19.11.2018,

Lausunto (LAPELY/2047/2019),

Jumiskon voimalaitoshanke ja Jumiskonjoen vesistön säännöstelysuunnitelma,

Lapin ELY-keskuksen (päiväämätön) vastine

Vaatimusten täydennys

Vesa Ruokamo on 11.4.2021 toimittanut aluehallintovirastoon vaatimuksensa täydentämistä koskevan kirjelmän.

Kohdassa Vaatimus lausutaan:

”Vaadin edelleen, että P-Suomen Aluehallintovirasto lupaviranomaisena kumoaa em. lausunnon ja saattaa vireille Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskevan lupamenettelyn.

Lisäksi vaadin, että P-Suomen Aluehallintovirasto keskeyttää välittömästi 15.3.2021 aloitetun Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen Lapin ely-keskuksen virheellisen menettelyn takia.”

Vaatimuksia on perusteltu seuraavasti:

”Lapin Ely-keskus on 9.4.2021 toimittanut sähköpostitse minulle pyytämäni sopimuksen Sallan kunnan alueella olevan Isojärven säännöstelystä. Sopimuksessa Paloperän Osakaskunta luovuttaa PVO-Vesivoima Oy:lle kaiken Köykenö- ja Jumiskojoessa omistamansa vesivoiman käyttöoikeuden käytettäväksi PVO-Vesivoima Oy:n omistamassa Jumiskon voimalaitoksessa. Sopimus on allekirjoitettu 25.4.2008 ja sopimus on voimassa 7.3.2038 saakka.

Sopimuksessa mainitaan virheellisesti, että edellinen 7.3.1957 allekirjoitettu 50 vuoden ajaksi tehty vuokrasopimus päättyy 7.3.2008. Mainittu sopimus on päättynyt vuotta aikaisemmin i. 7.3.2007 (Jumiskon voimalaitoshanke ja Jumiskojoen vesistön säännöstelysuunnitelma, Pohjois-Suomen vesioikeuden arkisto Fa:1087 b)

Tästä seuraa päätelmä, että 7.3.2007-7.3.2008 Isojärven vesistöä on säännöstelty ilman mitään sopimusta. Voidaanko em. menettelyä pitää mitenkään laillisena?

Toiseksi voiko kaksi osapuolta (PVO-Vesivoima Oy ja Paloperän Osakaskunta) tehdä keskenään sopimuksen, joka loukkaa kolmannen osapuolen etua (esim. Jumiskon Osakaskunta)? Mainittu sopimus tarkoittaa, että Isojärven vedet pumpataan avokanavaa (18 km) pitkin n. 23 metriä yläpuolella olevaan Ala-Suolijärveen. Veden pumppauksella on omat ympäristövaikutuksensa. Myöskin vaikutukset Köykenöjoen ja Jumiskojoen jäljellä oleviin uhanalaisiin raakkukantoihin ovat merkittävät. Tässä vaiheessa v. 2008 Lapin Ely-keskuksen olisi tullut vaatia uutta lupamenettelyä asiassa.

Kolmanneksi sopimuksen julkisen kaupanvahvistajan todistuksessa mainitaan Paloperän Osakaskunnan edustajat osakaskunnan kokouksen valtuuttamana. Kaupanvahvistajan todistuksessa ei ole mainintaa osakaskunnan kokouksen ajankohdasta, jossa nämä valtuudet on myönnetty. Kokouksen ajankohta olisi tullut mainita tässä yhteydessä valtuutuksen tarkistamiseksi. Osakaskunnan edustaja on ottanut minuun yhteyttä luettuaan sopimuksesta lehden yleisöosastokirjoituksesta (LK 7.4.2021) ja kertonut monen muun lailla olleensa tietämätön v. 2008 tehdystä sopimuksesta.

Kaiken edellä kerrotun perusteella näyttää siltä, että Lapin Ely-keskus säännöstelyn virallisena valvojana ei ole ollut tietoinen v. 1957 tehdyn Isojärven säännöstelyä koskevan sopimuksen määräaikaaisuudesta eikä v. 2008 tehdystä uudesta sopimuksesta.

Lapin Ely-keskuksen 3.6.2019 antama lausunto Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen luvantarpeesta perustuu tältä osin virheellisiin tietoihin ja puutteelliseen valmisteluun ja on siksi kumottava välittömästi.”

Vaatimusten täydennyskirjelmään on liitetty asiakirja:

PVO-Vesivoima Oy:n ja Paloperän osakaskunnan sopimus vesivoiman käyttöoikeuden luovuttamisesta

ALUEHALLINTO VIRASTON TOIMIVALTA

Aluehallintovirasto on vesilain 14 luvun 4 §:n 1 momentin ja 1 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla toimivaltainen viranomaisen vesilain mukaisissa hallintopakkoasioissa. Vesilain 18 luvun 8 §:n mukaan muun muassa luvan tarpeellisuutta, koskeva erimielisyys, jonka ratkaisu ilmeisesti vaikuttaa muuhunkin kuin kantajan tai vastaajan oikeuteen tai etuun, käsitellään lupaviranomaisessa. Asia pannaan vireille hakemuksella.

HAKEMUKSEN KÄSITTELY

Hakemuksesta kuuleminen

Hakemuksen täydennyspyyntö 5.5.2021

Aluehallintovirasto on 5.5.2021 pyytänyt hakijaa täydentämään hakemusta seuraavasti:

- 1) Selvitys Pro Suolijärvi ry:n oikeudesta hakemuksen vireillepanoon asianosaisena tai vesilain 14 luvun 14 §:ssä tarkoitettuna yhdistyksenä.
- 2) Perustuvatko Pro Suolijärvi ry:n vaatimukset osittain a) vesilain 18 luvun 8 §:ään, jossa säädetään lupaviranomaisessa käsiteltävän erimielisyyden käsittelystä, tässä tapauksessa luvan tarpeellisuudesta vai kokonaan b) vesilain 14 luvun (valvonta ja hallintopakko) 4 §:ään, jossa säädetään laiminlyönnin tai rikkomuksen oikaisemista.
- 3) Siltä osin, kuin vaatimukset on ollut tarkoitus esittää hallintopakkohakemuksena, Pro Suolijärvi ry:n on nimettävä vastapuoli, johon vaatimukset kohdistetaan.

Hakemuksen täydennys 18.5.2021

Aluehallintohallintovirastoon on 18.5.2021 toimitettu täydennyskirjelmä sekä Pro Suolijärvi ry:n säännöt. Täydennyskirjelmän mukaan.

"1. Pro Suolijärvi ry on Jumiskojoen vesistöalueella ja Jumiskon voimalaitoksen vaikutusalueella toimiva luonnonsuojeluun ja vesiensuojeluun keskittyvä yhdistys ja yhdistyksellä on siten vesilain 14 luvun 14 §:n mukainen vireillepano-oikeus (liite: Pro Suolijärvi ry:n säännöt)

2. Vaadimme, että P-Suomen Aluehallintovirasto lupaviranomaisena saattaa vireille Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskevan lupamenettelyn (Vesilaki 18 luku 8 §).

Lisäksi vaadimme, että PVO-Vesivoima Oy:n on keskeytettävä välittömästi 15.3.2021 aloitetun Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus lupamenettelyn ajaksi (Vesilaki 14 luku 4 §).

3. Vaatimuksen kohde PVO-Vesivoima Oy Y-tunnus: 0904130-00 Osoite: Virkkulantie 207, 91100 Ii"

Täydennyksen perusteluissa lausutaan seuraavaa:

Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 § toteaa yleisesti, että vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos:

- 1) Aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleensä vedenvähyyttä,
- 2) Aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista,
- 3) Melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön.

Edelleen vesilain 3 luvun 2 § toteaa, että lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitetulla tavalla yleisiä ja yksityisiä etuja.

Myös vesilain 3 luvun 3 § toteaa, että lupa tarvitaan myös 1 momentissa tarkoitetun luvan saaneen laitoksen, rakennelman tai sen käytön muuttamiseen, jos muutos loukkaa yleistä tai yksityistä etua (8.9.2017/611).

Posion kunnanhallituksen 19.11.2018 hyväksymässä 117 henkilön allekirjoittamassa kuntalaisaloitteessa vedotaan juuri em. 3 luvun 2. §:n 1–3 momentissa mainittuihin säännöstelyn aiheuttamiin haittoihin.

Jumiskon voimalaitoksen kunnostushankkeessa on kyse v. 1954 alkaneen vesitaloushankkeen muuttamisesta, jonka tavoitteena on tehostaa voimalaitoksen energiatuotantoa uusimalla voimalaitoskoneisto ja jatkaa sen toimintaa useiden vuosikymmenien ajan. Peruskunnostushanke muuttaa em. vesilain 3:2 mukaisesti vesistön asemaa huonontamalla sitä entisestään. Esimerkiksi Jumiskojoen, Köykenöjoen ja Vierusjoen jokihelmisimpukan (raakun) kanta on erittäin heikossa tilassa, koska joessa ei ole riittävästi vettä voimalaitoksen toiminnan vuoksi. Kuntalaisaloitteen pohjalta on asiassa aloitettu v. 2019 Lapin ely-keskuksen ja sidosryhmien kesken säännöstelyhaittojen kehittämisselvitys. Kehittämisselvityksen oli määrä valmistua v. 2020 aikana, mutta koronaepidemian vuoksi selvitys valmistunee v. 2021 loppuun mennessä.

Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeessa ei ole huomioitu mm. ilmastomuutoksen vaikutuksia tulevaisuudessa Jumiskojoen vesistöalueella puhumattakaan hankkeen vaikutuksesta vesistöalueen ekologiaan ja luontoarvoihin (ks. Suolijärvien säännöstelyn kehittämishankkeen tähän astiset selvitykset koskien alueen vesistö- ja ilmastomuutosanalyysia, www.ymparisto.fi/säännöstellyt_järvet_ja_joet). Vesilaki 19 luku 7 § toteaa em. säännöstelyhaittojen kehittämisselvitykseen liittyen, että kun selvitys on tehty, valtion valvontaviranomainen, kalatalousviranomainen tai kunta voi hakea lupamääräysten tarkistamista tai uusien määräysten asettamista, jollei haitallisia vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää. Joten kaikkien edun kannalta olisi järkevää saada ensin säännöstelyhaittojen kehittämisselvitys valmiiksi ja sen pohjalta arvioida Jumiskon voimalaitoksen vanhan vesiluvan uusimista ja siihen mahdollisesti tehtäviä tarkistuksia säännöstelyhaittojen pienentämiseksi.

Kunnostushanke on jo muuttanut hetkellisesti rakennusvirtaamia. Mm. 8.–15.3. 2021 veden juoksutusta Isojärvestä Ala-Suolijärveen on säännöstelijän toimesta voimakkaasti lisätty niin, että virtaamista on aiheutunut ympäristöhaittoja. Lapin ely-keskus on pyytänyt asiasta säännöstelijältä selvityksen 15.3.2021.

Lisäksi Lapin ely-keskus toteaa lausunnossaan, että Jumiskon voimalaitoksen suljettuna ollessa kevään tulvavirtaamia on juoksutettava Jumiskojoen kautta Kemijärveen. Jumiskojoen kautta vettä ei ole juoksutettu kymmeneen vuosiin ja joki on vähävetinen ja voimakkaasti rehevöitynyt. Tulvajuoksutukset tulisivat lisäämään veden samentumista ja roskaantumista mm. Nolimojärven ja sen alapuolisessa vesistöissä. Myös rantalintujen pesintä on vaarassa juoksutusten vuoksi.

Lapin ely-keskus mainitsee Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskevassa lausunnossaan (LAPELY/2047/2019) Jumiskon voimalaitoksen keskeisimmäksi lupapäätökseksi mm. Vesistötoimikunnan päätöksen koskien Isojärven säännöstelyä 25.7.1957. Mainittu päätös perustuu Pohjolan Voima Oy:n (PVO) ja Sallan kunnan Niskala-Paloperän jakokunnan tekemään vuokrasopimukseen 7.3.1957, jossa PVO vuokraa 50-vuoden ajaksi jakokunnalta oikeudet Köykenöjoen ja Jumiskojoen vesivoimaan. Em. vuokrasopimus oli määräaikainen ja on päättynyt 7.3.2007.

Asiassa on tehty uusi sopimus 25.4.2008. Sopimuksessa Paloperän Osakaskunta luovuttaa PVO-Vesivoima Oy:lle kaiken Köykenö- ja Jumiskojoessa omistamansa vesivoiman käyttöoikeuden käytettäväksi PVO-Vesivoima Oy:n omistamassa Jumiskon voimalaitoksessa. Sopimus on voimassa 7.3.2008 alkaen 7.3.2038 saakka (liite: PVO-Vesivoima Oy:n ja Paloperän osakaskunnan sopimus vesivoiman käyttöoikeuden luovuttamisesta).

Sopimuksessa mainitaan virheellisesti, että edellinen 7.3.1957 allekirjoitettu 50 vuoden ajaksi tehty vuokrasopimus olisi päättynyt 7.3.2008. Mainittu sopimus on päättynyt vuotta aikaisemmin i. 7.3.2007 (liite: Jumiskon voimalaitoshanke ja Jumiskojoen vesistön säännöstelysuunnitelma, Pohjois-Suomen vesioikeuden arkisto Fa:1087 b)

Tästä seuraa päätelmä, että 7.3.2007-7.3.2008 Isojärven vesistöä on säännöstelty ilman mitään sopimusta. Lisäksi v. 2008 tehtyä sopimusta (koskien kiinteistöä 320-417-876-1) ei ole kirjattu Maanmittauslaitoksen rekisteriin. Näin olisi tullut menetellä sopimukseen sisältyvien erityisoikeuksien takia (Maakaari 14 luku 2 §).

Tästä seuraa jatkokysymys, että onko Isojärven vettä pumpattu Ala-Suolijärveen 7.3.2007 alkaen aina tähän päivään asti ilman lainmukaista sopimusta. Kuka tai mikä taho on vastuussa tästä?

Toiseksi voiko kaksi osapuolta (PVO-Vesivoima Oy ja Paloperän Osakaskunta) tehdä keskenään sopimuksen, joka loukkaa kolmannen osapuolen etua (esim. Jumiskon Osakaskunta)? Myöskin vaikutukset Köykenöjoen ja Jumiskojoen jäljellä oleviin uhanalaisiin raakkukantoihin ovat merkittävät. Jo tässä vaiheessa v. 2008 PVO-Vesivoima Oy:n olisi tullut Isojärven vesivoiman käyttöoikeutta koskevan luovutus sopimuksen tehtyään menetellä lain edellyttämällä tavalla (Vesilaki 8 luku 3 §).

Lisäksi sopimuksessa on merkittäviä virheitä ja puutteita. Sopimuksen taustaa kuvaavassa osiossa mainitaan: "Pohjolan Voima Oy ja Niskala-Paloperän jakokunta ovat allekirjoittaneet 7.3.1958 vuokrasopimuksen, jolla jakokunta...Päätös vuokrauksesta on vahvistettu Sallan kärjäkunnan kihlakunnanoikeuden päätöksellä 30.1.1958."

Kihlakunnanoikeus ei ole voinut vahvistaa päätöstä vuokrauksesta ennen vuokrasopimuksen allekirjoittamista kuten sopimuksessa lukee vaan vuokrasopimus on allekirjoitettu 7.3.1957 ja sen jälkeen vahvistettu kihlakunnanoikeudessa 30.1.1958 niin kuin alkuperäisessä Jumiskon vesistöalueen säännöstelysopimuksessa lukee.

Sopimuksen julkisen kaupanvahvistajan todistuksessa mainitaan Paloperän Osakaskunnan edustajien saaneen valtuudet sopimuksen allekirjoittamiseen osakaskunnan kokouksen valtuuttamana. Kaupanvahvistajan todistuksessa ei ole mainintaa osakaskunnan kokouksen päivämäärästä. Kokouksen ajankohta olisi tullut mainita tässä yhteydessä valtuutuksen tarkistamiseksi. Isojärven säännöstelyä koskevan uuden v. 2008 tehdyn sopimuksen laillisuus on epäselvä ja aluehallintoviraston tulee selvittää sopimuksen oikeudellinen merkitys.

Katsomme, että hanke loukkaa yleistä ja yksityistä etua ja sen vuoksi Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushanke tarvitsee lupamenettelyn vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisesti. Pohjois-Suomen Aluehallintoviraston on aloitettava lupamenettely asiassa.

Lisäksi vaadimme PVO-Vesivoima Oy:tä keskeyttämään 15.3.2021 aloittamansa Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostustyöt, jotka on määrä saada valmiiksi kesäkuun 2021 loppuun mennessä.

Lausuntopyynnössä 16.4.2019 PVO-Vesivoima Oy pyytää Jumiskon voimalaitoksen peruskorjauksen johdosta Lapin Ely-keskukselta lausuntoa vesilain 3 luvun mukaisen luvan tarpeesta. Samassa yhteydessä PVO-Vesivoima Oy kertoo voimalaitoksen rakentamista ja säännöstelyä koskevat keskeisimmät lupapäätökset:

- 1) Vesistötoimikunnan päätös luvan myöntämisestä Suolijärvien vesistön säännöstelyyn ja Jumiskon voimalaitoksen rakentamiseen 6.10.1953
- 2) Vesistötoimikunnan päätös koskien Isojärven säännöstelyä 25.7.1957
- 3) Pohjois-Suomen vesioikeuden päätös Jumiskon voimalaitoksen rakentamisesta sekä Suolijärvien ja Köykenöjoen vesistöjen säännöstelystä 22.12.1970 (lopullinen rakennuslupa) sekä Pohjois-Suomen vesioikeuden lopputarkastuspäätös 18.10.1989.

Lausuntopyynnöstä PVO-Vesivoima Oy viittaa vesistötoimikunnan päätökseen koskien Isojärven säännöstelyä 25.7.1957. Tässä yhteydessä se ei kerro Lapin ely-keskukselle v. 2008 tehdystä Isojärven säännöstelyä koskevasta sopimuksesta Paloperän osakaskunnan kanssa. Jättämällä em. sopimuksen kertomatta säännöstelyä valvovalle viranomaiselle Lapin Ely-keskukselle PVO-Vesivoima Oy on menetellyt asiassa virheellisesti ja rikkonut asiasta annettua säännöstä (Maakaari 14 luku 2 §).

Tästä syystä Pohjois-Suomen Aluehallintoviraston on keskeytettävä Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus välittömästi lupamenettelyn ajaksi (Vesilaki 14 luku 4 §)."

Selityspyyntö 24.5.2021

Aluehallintovirasto on varannut vaatimusten kohteeksi nimetyille PVO-vesivoima Oy:lle vastapuolena antaa selityksensä aluehallintovirastoon toimitetusta hakemuksesta ja sen täydennyksessä esitetyistä vaatimuksista.

Selityspyyntöä on lisäksi todettu, että asia käsitellään ainakin osaksi vesilain mukaisena hallintopakkoasiana, jossa on mahdollisuus asettaa uhkasakko tai muu tehoste päävelvoitteen noudattamiseksi.

Vastapuolen selitys 11.6.2021

PVO-Vesivoima Oy on antanut seuraavan selvityksen:

"Vesistötoimikunta on antanut päätöksellään 6.10.1953 väliaikaisen luvan Pohjolan Voima Oy:lle Suolijärvien säännöstelyyn ja Jumiskon voimalaitoksen rakentamiseen sekä väliaikaisen luvan 25.7.1956 Köykenöjoen vesistöön kuuluvan Isojärven säännöstelyyn. Lopullinen lupa Jumiskon voimalaitoksen rakentamiseen sekä Suolijärvien ja Köykenöjoen vesistöjen säännöstelyyn on annettu Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksellä 22.12.1970. Lopputarkastuspäätös Jumiskon voimalaitoksen rakentamisesta sekä Suolijärvien säännöstelyä koskevassa asiassa on annettu Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksellä 18.10.1989. Lopputarkastuspäätöksessä selostetaan hyvin seikkaperäisesti koko lupaprosessi ja siihen liittyvät päätökset sekä hankkeen toteutus. Vesioikeuden päätöksillä myönnetyt luvat voimalaitoksen rakentamiseen ja käyttöön sekä järvien säännöstelyihin, myös Isojärven säännöstelyyn ja veden pumpaamiseen Ala-Suolijärveen, ovat pysyviä.

Hakija vaatii hakemuksessaan ja sen täydennyksissä, että Pohjois-Suomen aluehallintovirasto lupaviranomaisena saattaa vireille Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskevan lupamenettelyn (Vesilaki 18 luku 8 §). Lisäksi Hakija vaatii, että PVO-Vesivoima Oy:n on keskeytettävä välittömästi 15.3.2021 aloitetun Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus lupamenettelyn ajaksi (Vesilaki 14 luku 4 §). Vaatimuksiaan Hakija perustelee mm. "Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 § toteaa yleisesti, että vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos: 1) Aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleensä vedenvähyyttä, 2) Aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista, 3) Melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön. Edelleen vesilain 3 luvun 2 § toteaa, että lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä ja yksityisiä etuja. Myös vesilain 3 luvun 3 § toteaa, että lupa tarvitaan myös 1 momentissa tarkoitettun luvan saaneen laitoksen, rakennelman tai sen käytön muuttamiseen, jos muutos loukkaa yleistä tai yksityistä etua (8.9.2017/611)."

PVO-Vesivoima Oy:n 18.3.2021 käynnistämässä Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeessa voimalaitoksen turbiini uusitaan kokonaisuudessaan oheislaitteineen. Lisäksi uusitaan laitosautomaatio ja käynninvalvontajärjestelmä sekä suoritetaan sähköjärjestelmien modernisointi sekä generaattorin perushuolto. Kaikki em. luetellut peruskorjaukseen liittyvät työt sijoittuvat voimalaitoksen sisälle, eikä peruskorjauksen yhteydessä tehdä mitään muutoksia voimalaitokseen vettä johtaviin kanaviin, tunneleihin tai muihin rakennelmiin. Tunneleiden suuaukot ai-noastaan puhdistetaan niihin ajautuneista irtokiviaineksista. Voimalaitoksen säännöstelyrajat ja rakennusvirtaamat pysyvät nykyisinä. Peruskun-

nostus pystytään tekemään nykyisten säännöstelylupien ja -rajojen puitteissa, eikä peruskunnostuksen vuoksi ole tarvinnut hakea poikkeuslupia säännöstelyn toteuttamiseen.

PVO-Vesivoima Oy on pyytänyt lausuntoa Jumiskon vesivoimalaitoksen peruskorjauksen vesilain 3 luvun mukaisen luvan tarpeellisuudesta Lapin ELY-keskukselta kirjeellään 16.4.2019. (Lausuntopyyntö liitteineen liitteenä 1.). Lausunnossaan 3.6.2019 LAPELY/2017/2019 Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat vastuualue toteaa, että "Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuudesta säädetään vesilain (587/2011) 3 luvun 2 ja 3 §:ssä. 3 §:n 2 momentin mukaan lupa tarvitaan 1 momentissa tarkoitettun luvan saaneen (esim. vesivoimalaitos) laitoksen, rakennelman tai sen käytön muuttamiseen, jos muutos loukkaa yleisiä tai yksityisiä etuja. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus ei loukkaa em. etuja. Hankkeesta ei ole myöskään ennalta arvioiden odotettavissa vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisia seurauksia, joten lupaa ei tarvitse hakea aluehallintovirastolta. Hanketta toteutettaessa on huolehdittava siitä, että Jumiskon voimalaitoksen suljettuna ollessa kevään tulvavirtaamat kytetään johtamaan Jumiskojoen kautta Kemijärveen. Vierusjoen kautta ei tule johtaa virtaamia normaalikäytäntöä enempää. Hankkeen aloittamisesta ja päättymisestä on ilmoitettava Lapin ELY-keskukselle." (Lausunto liitteenä 2.).

PVO-Vesivoima Oy on aloittanut Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen 18.3.2021. Aloittamisesta on tehty em. Lapin ELY-keskuksen edellyttämä ilmoitus ELY-keskukselle 15.3.2021. (Ilmoitus liitteenä 3.). Voimalaitoksen ollessa remontissa Ala-Suolijärven tulvan vaatimat ohijuoksutukset on suoritettu Lapin ELY-keskuksen lausunnossa 3.6.2019 edellyttämällä tavalla. Nyt suoritettut ohijuoksutukset ovat myös Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksen 22.12.1970 mukaisia. Ohijuoksutuksia toteutetaan vuosittain Isojärvestä Köykenöjoen padon kautta Jumiskonjokeen, toisin kuin hakija hakemuksessaan väittää. Myös maaliskuussa 2021 toteutettu Hakijan mainitsema Isojärven vedenpumppaus Ala-Suolijärveen on ollut täysin voimassa olevien lupaehtojen mukaista, eikä sillä ole vaikutusta Jumiskon voimalaitoksen rakennusvirtaamaan. Pumpppauksesta ei ole myöskään aiheutunut hakemuksessa väitettyjä haitallisia vaikutuksia. Lapin ELY-keskus on tiedustellut kyseisistä veden pumpppauksista ja PVO-Vesivoima Oy on tehnyt asiasta selvityksen ELY-keskukselle (selvitys liitteenä 4.).

Hakija esittää hakemuksessaan, että Isojärveä olisi säännöstelty vuosina 2007–2008 ilman sopimusta. PVO-Vesivoima Oy toteaa tähän väitteeseen, että vesilain mukaiset säännöstelyluvat ovat pysyviä. Isojärven lopullisen säännöstelyluvan ja luvan veden pumppaamiseen Ala-Suolijärveen on myöntänyt Pohjois-Suomen vesioikeus päätöksellään 22.12.1970. Osakaskunnat eivät voi myöntää säännöstelylupia. Hakijan hakemuksessa esiintuomat Pohjolan Voima Oy:n ja Niskala-Paloperän jakokunnan 7.3.1958 allekirjoittamat ja PVO-Vesivoima Oy:n ja Sallan Paloperän osakaskunnan 25.4.2008 allekirjoittamat sopimukset koskevat osakaskunnan omistaman vesivoiman käyttöä Jumiskon voimalaitoksessa, ei Isojärven säännöstelyä (sopimukset liitteinä 5. ja 6.). Huhtikuun 25. päivänä vuonna 2008 allekirjoitettu vesivoiman määräaikainen vuokrasopimus on tehty maakaaren 12.4.1995/540 edellyttämässä muodossa

ja se on julkisen kaupanvahvistajan vahvistama. Vesivoiman määräaikaiselle vuokrasopimukselle voidaan hakea kirjaamista, mutta se ei ole maa-kaaren 14 luvun 2 §:n mukaan pakollista. Kyseisessä pykälässä säädetään niistä vuokraoikeuksista, joita nimenomaan koskee kirjaamisvelvollisuus.

Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksesta on annettu myös päätös YVA-menettelystä. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri pyysi 3.4.2020 Lapin ELY-keskukselta päätöstä, edellyttääkö suunniteltu Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushanke ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Lapin ELY-keskus on antanut asiassa 5.11.2020 päätöksen LAPELY/1653/2020: Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamistarpeesta yksittäistapauksessa, Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus. Päätöksen mukaan PVO-Vesivoima Oy:n Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä (päätös liitteenä 7.).

Lapin ELY-keskukseen on saapunut 21.11.2018 Posion kunnanhallituksen puoltama kuntalaisaloite liittyen Posion Suolijärvien säännöstelyyn. Kuntalaisaloitteessa on pyydetty Lapin ELY-keskusta käynnistämään vesilain (587/2011) 19 luvun 7 §:n mukainen selvitys Suolijärvien säännöstelyn haitallisista vaikutuksista ja niiden vähentämismahdollisuuksista. Lapin ELY-keskus on käynnistänyt aloitteen pohjalta Jumiskon voimalaitoksen säännöstelyjen kehittämisselvityksen vuonna 2019. Selvitys on vielä kesken. Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushanke ei vaikuta meneillään olevaan kehittämisselvitykseen mitenkään, koska peruskunnostus voidaan tehdä täysin nykyisten lupaehtojen puitteissa, peruskunnostuksen vuoksi ole tarvinnut hakea poikkeuslupia eikä peruskunnostuksella ole vaikutusta säännöstelykäytäntöihin. Säännöstelyselvitys voi jatkua vesilain 19 luvun 7 §:n mukaisesti, vaikka peruskunnostus toteutetaan kehittämisselvityksen aikana. Kehittämisselvityksessä kaikilla asianosaisilla on mahdollisuus tuoda esille säännöstelyjen haitallisia vaikutuksia ja esittää keinoja niiden lieventämiseen.

PVO-Vesivoima Oy vaatii, että Hakijan hakemus ja siinä esitetyt vaatimukset hylätään kokonaisuudessaan. Peruskunnostuksesta ja suorite-
tuista ohjuoksutuksista ei ole aiheutunut mitään haittaa tai vahinkoa yleiselle tai yksityiselle edulle. Peruskunnostus ei muuta vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää. Hakijan vaatimus vesilain mukaisen lupamenettelyn käynnistämiseksi ja voimalaitoksen peruskunnostuksen keskeyttämiselle lupakäsittelyn ajaksi ei ole minkäänlaisia perusteita.”

Selityksen ohessa aluehallintovirastoon on liitteinä toimitettu seuraavat asiakirjat:

- PVO-Vesivoima Oy:n 16.4.2021 päivätty, Lapin ELY-keskukselle osoitettu luvan tarpeellisuutta koskeva lausuntopyyntö
- Ilmoitus peruskunnostuksen aloituksesta Lapin ELY-keskukselle
- Selitys pumppauksesta Lapin ELY-keskukselle 22.3.2021
- Sopimus 7.3.1958

- Sopimus 25.4.2008

- Lapin ELY-keskuksen 5.11.2020 antama päätös, jonka mukaan PVO-Vesivoima Oy:n Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

Päätöksen mukaan hankkeesta vastaava sai hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitetty päätökseen. Muiden tahojen muutoksenhakuoikeuden osalta on todettu, että se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen saa hakea muutosta tähän päätökseen, jolla on katsottu, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettely ole tarpeen. Muutosta voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun hanketta koskevasta lupapäätöksestä on mahdollisuus valittaa (yva-laki 37 § 2 momentti).

Selityksen liitteenä 4 toimitettu, 22.3.2021 päivätty selvitys Lapin ELY-keskukselle kuuluu seuraavasti:

”Lapin ELY-keskukseen on tullut ilmoitus/kysely PVO-Vesivoima Oy:n Jumiskon voimalaitoksen säännöstelyihin liittyvästä Isojärven pumppauksesta. Yksityiset henkilöt ovat ihmetelleet maaliskuun alkupuolella tapahtunutta pumppausta, jonka seurauksena vettä on purkautunut jään päälle Ala-Suolijärven Niskalahdessa. Lapin ELY-keskus on pyytänyt PVO-Vesivoima Oy:ltä selvitystä asiasta sähköpostilla 16.3.2021

PVO-Vesivoima Oy ilmoittaa, että Isojärven vesien pumppaus on ollut tavanomaista ja lupaehtojen mukaista myös kuluvana talvena. Pumppauksessa oli taukoa helmikuun aikana pumppuaseman huollon vuoksi. 18.3.alkaneen Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen vuoksi Ala-Suolijärven pinta on ajettu lupaehtojen puitteissa noin 1 metrin alemmaksi mitä se on ollut normaalisti tähän vuodenaikaan. Tämän seurauksena pumppauksen jälleen alettua, vettä on ajautunut jään päälle Niskalahdessa enemmän kuin aikaisemmin. Pumpattu vesi on Isojärven vettä, eikä se ole ollut normaalia sameampaa tai likaisempaa. Verkkokalastukselle pumppauksella ei ole ollut sen suurempaa vaikutusta kuin muina-kaan vuosina. Ottaen huomioon Ala-Suolijärven pinta-alan, on pumppauksen vaikutusalue todella pieni ja verkkokalastukselle on jäänyt paljon mahdollisuuksia. PVO-Vesivoima Oy toteaa lopuksi, että sillä ei ole velvoitetta ilmoittaa pumppauksen aloittamisista ja lopettamisista. Jos tällainen ilmoitusvelvollisuus olisi, pitäisi ilmoituksia tehdä lähes päivittäin. Pumppaus on jatkunut samankaltaisena jo yli 60 vuotta, joten paikkakuntalaisilla ja mökkiläisillä pitäisi olla tietämys asiasta.”

Hakijoiden kuuleminen vastapuolen selityksestä

Vastaselitys- ja selvityspyyntö 17.6.2021

Aluehallintovirasto on varannut asian vireillepanijalle Pro Suolijärvi Oy:lle/puheenjohtaja Vesa Ruokamolle tilaisuuden antaa vastaselitys PVO-Vesivoima Oy:n selityksestä.

Samalla on pyydetty, että Vesa Ruokamo esittää selvityksen oikeudestaan panna asia vireille yksin Pro Suolijärvi ry:n puolesta. Selvityksen on

katsoitu olevan tarpeen, koska Pro Suolijärvi ry:n sääntöjen 8 §:n mukaan: "Yhdistyksen nimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja yhdessä tai jompikumpi yhdessä sihteerin tai rahastonhoitajan tai hallituksen valitseman muun toimihenkilön kanssa."

Jos Vesa Ruokamon tarkoitus on ollut tarkoitus panna asia vireille yksityisenä asianosana, häntä on pyydetty esittämään selvitys asianosaisuudestaan. Aluehallintovirasto on pyynnön osalta viitannut vesilain 11 luvun 7 §:ään. Sen mukaan asianosaisia ovat ne, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea. Lisäksi on todettu, että asianosaisuuden voi perustaa esimerkiksi kiinteistön tai vesialueen omistaminen tai hallinta hankkeen vaikutusalueella. Lisäksi asianosaisen asema voi perustua myös esimerkiksi osakaskunnan jäsenyyteen.

Hakijoiden vastaselitys 29.6.2021

Pro Suolijärvi ry on antanut seuraavan vastaselityksen ja selvityksen, jonka allekirjoittajiksi on ilmoitettu Pro Suolijärvi ry:n puheenjohtaja Vesa Ruokamon ohella yhdistyksen sihteeri Eija Ukkola.

Vastaselitys ja selvitys:

"PVO-Vesivoima Oy:n vastaselityksessä koskien Jumiskojoen ja Köykenöjoen vesialueiden vuokraamista todetaan vuokrasopimuksen allekirjoituspäiväksi 7.3.1958. Vuokrasopimuksessa puhutaan siis Niskala-Paloperä osakaskunnan omistamista kylien yhteisistä vesialueista Sallan ja Kemijärven kunnissa. Alkuperäisessä Jumiskojoen vesistöalueen säännöstelysopimuksessa vuokrasopimuksen allekirjoituspäiväksi on mainittu 7.3.1957 ja vuokrasopimus koskee Niskala-Paloperä jakokunnan omistamia osuuksia Köykenöjoen ja Jumiskojoen vesivoimaan. (liite: Pohjois-Suomen vesioikeuden arkisto Fa:1087 b).

Vesilaissa 2011 (VL 3. luku 3.§) vesialue ja vesivoima tarkoittavat kahta erikseen määriteltä asiaa, joten jää epäselväksi em. sopimusten merkitys. Vesistötoimikunnan päätös Isojärven säännöstelystä on tehty 25.7.1957 ja tämä tukee sitä tulkintaa, että päätös vesivoiman käyttöoikeuden vuokraamisesta on tehty 7.3.1957. Tämä vuokrasopimus on määräaikainen ja tehty 50-vuodeksi, joten sopimus on päättynyt 7.3.2007 eikä 7.3.1958.

Lapin ely-keskus lausunnossaan (LAPELY/2047/2019) mainitsee yhdeksi keskeisimmäksi lupapäätökseksi Vesistötoimikunnan päätöksen koskien Isojärven säännöstelyä 25.7.1957. Tämä viittaa siihen, että Lapin ely-keskus ei ole ollut lausuntoa antaessaan tietoinen uudesta 25.4. 2008 tehdystä Köykenöjoen ja Jumiskojoen vesivoiman käyttöoikeutta koskevasta sopimuksesta. Näin ollen elyn Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta koskeva lausunto perustuu puutteelliseen valmisteluun. Säännöstelyä valvovana viranomaisena sen olisi tullut huolehtia asian suhteen riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset (hallintolaki 31 §).

Sopimusepäselvyyksiin kuuluu myös puutteellinen selvitys Paloperän osakaskunnan kokouksesta, jossa on päätetty tehdä uusi vuokrasopimus PVO-Vesivoima Oy:n kanssa ja valtuuttaa ao. henkilöt allekirjoittamaan

sopimus 25.4.2008. Kaupanvahvistajan lausunnosta puuttuu em. osakaskunnan kokouksen päivämäärä. Osakaskunnan edustajat eivät ole pyynnöistä huolimatta toimittaneet em. pöytäkirjaa tai pöytäkirjan otetta asian tarkistamiseksi.

Pro Suolijärvi ry katsoo, että PSAVI:n on selvitettävä em. sopimusepäselvyydet ja siihen liittyvä peruskunnostusta koskevan lupalausunnon puutteellinen valmistelu.

PVO-Vesivoima Oy ja Paloperän osakaskunta ovat tehneet em. vesivoiman käyttöoikeutta koskevan uuden sopimuksen 25.4.2008. Vastaselytyksessään yhtiö ei mainitse, miksi sopimusta ei ole rekisteröity Maanmittauslaitoksen rekisteriin. Näin olisi tullut menetellä sopimukseen sisältyvien erityisoikeuksien johdosta (Maakaari 14 luku). Näin ollen toteamme, että sopimus ei ole lainvoimainen. Herää epäily, että PVO-Vesivoima Oy on pumpannut vettä Isojärvestä Ala-Suolijärveen laittomasti. Myöskään uudesta sopimuksesta ei ole ilmoitettu säännöstelyn valvojalle, Lapin ely-keskukselle. PVO-Vesivoima Oy ei perustele menettelyään millään lailla.

Pro Suolijärvi ry katsoo, että PSAVI:n on selvitettävä v. 2008 tehdyn sopimuksen lainvoimaisuus ja siitä mahdollisesti aiheutuvat seuraamukset.

PVO-Vesivoima Oy katsoo Isojärven pumpppausta koskevassa selvityksessään, että Ala-Suolijärven pinta on ollut poikkeuksellisesti n. metrin ajankohdan normaalia alempana. Tämän johdosta Isojärvestä pumpattu vesi on päässyt nousemaan jään päälle aiheuttaen liikkumis- ja kalastushaittoja järviolueella. Lisäksi yhtiö toteaa Isojärven veden olevan normaalia järven vettä eikä se ole sen sameampaa tai likaisempaa kuin aikaisemminkaan. Kuitenkin vettä on pumpattu erittäin runsaasti ajankohtaan nähden johtuen siitä, että Ala-Suolijärven pinta on ollut normaalia alempana. Näin on pyritty optimaaliseen energiatuotantoon. Isojärvestä pumpattu vesi tulee avokanavan kautta ja jääkannen alla kovassa paineessa vesi irrottaa tehokkaasti maanainesta suoperäisestä kanavasta ja näin samentaa Ala-Suolijärven vettä normaalia enemmän. Näin ollen Jumiskon peruskunnostus on lisännyt haitallisia muutoksia vesistössä ja hanke olisi vaatinut jo tämänkin johdosta uutta lupamenettelyä (liite: Jumiskon kylän asukkaan video veden pumpppauksesta avokanavan suulla Ala-Suolijärvestä).

PVO:n antama selitys ei anna aihetta muuttaa aiemmin antamaamme vaatimusta lupamenettelyn aloittamisesta Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostukseen liittyen. Voimalaitoksen kunnostusprojekti on valmistumassa kuluvan kesäkuun aikana ilman lupamenettelyä ja katsomme, että PSAVin tulee varsinaisena lupaviranomaisena selvittää Jumiskon voimalaitokseen liittyvät em. sopimusepäselvyydet ja peruskunnostukseen liittyvät laiminlyönnit sekä aloittaa lupamenettely ennen kuin Jumiskon voimalaitokselle voidaan antaa käynnistyslupa.

PSAVI pyytää puheenjohtaja Vesa Ruokamoja esittämään selvityksen oikeudestaan panna asia yksin vireille Pro Suolijärvi ry:n puolesta. Tämän johdosta täydennämme tässä selvityksessä Pro Suolijärvi ry:n puheen-

johtajan aiemmin yksin allekirjoittamaa vireillepanovaatimusta yhdistyksemme sääntöjen mukaisella tavalla. Vireillepanovaatimuksemme allekirjoittajina ovat yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri.

Lisäksi katsomme kiinteistön ja vesialueen omistajina Jumiskon voimalaitoksen vaikutusalueella olevamme myös yksityisiä asianosaisia ja siten oikeutettuja laittamaan em. asian vireille vesilain 11 luvun 7 §:n mukaisesti: Vesa Ruokamo (kiinteistötunnus: 614-405-0082-0000 ja 614-408-0034-0016) ja Eija Ukkola (kiinteistötunnus: 614-408-4-17)."

Täydennys 5.7.2021

Hakemuksen täydennyksenä Vesa Ruokamo on lähettänyt videon liittyen aiemmin lähetettyyn selvitykseen Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksesta (Dnro PSAVI/3059/2021). Täydennyksen mukaan:

"Paikallisten kuvaamassa videossa Hakolammella 1.7.2021 näkyy kuinka Jumiskojoki "tulvii" vielä heinäkuussa johtuen PVO-Vesivoima Oy:n ohijuoksutuksista. On selvää, että puut kärsivät ja samoin lintujen pesät poikasineen tuhoutuvat tällaisessa tilanteessa. Tämä tapaus vahvistaa edelleen sitä näkemystämme, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus tarvitsee lupamenettelyn!"

Vastapuolen kuuleminen

Vastaselityspyyntö 28.7.2021

Aluehallintovirasto on varannut PVO-Vesivoima Oy:lle vastapuolena tilaisuuden antaa vastaselityksensä asian vireillepanijan aluehallintovirastoon 29.6.2021 toimittamista vastaselityksestä ja selvityksestä sekä 5.7.2021 toimitetusta hakemuksen täydennyksestä (ääni- ja kuvatalenne).

Vastaselitys 26.8.2021

Vastaselityksessään PVO-Vesivoima Oy (myöhemmin Yhtiö) on ilmoittanut tutustuneensa Pro Suolijärvi ry:n (myöhemmin Hakija) 29.6.2021 päivättyyn vastaselitykseen sekä 5.7.2021 päivättyyn täydennykseen ja lausuu niiden johdosta seuraavaa:

"Yhtiö viittaa asiassa selitykseensä 11.6.2021 ja siinä esitettyyn. Hakija nostaa vastaselityksessään ja sen täydennyksessä edelleen esille mm. veden pumppauksen Isojärvestä Ala-Suolijärveen sekä Ala-Suolijärven ohijuoksutukset kesällä 2021. Yhtiö toteaa, että Isojärven pumppauksessa ja ohijuoksutuksissa on menetelty vesilain ja voimassa olevien lupaehtojen mukaisesti. Hakija ei ole tuonut vastaselityksessään esille mitään seikkaa, jotka osoittaisivat, ettei näin ole menetelty.

Pohjois-Suomen vesioikeuden Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien ja Köykenöjoen vesistöjen säännöstelyä koskevassa päätöksessä 22.12.1970 todetaan ohijuoksutuksista seuraavaa: "Sadealueen tulvavedet voidaan juoksuttaa Jumiskojokeen kahta tietä, Niskalanpadon kautta, jonka suurin purkauskyky Suolijärven vedenpinnan ollessa NN + 243,00 m On 50 m³/s, mutta sen alapuolella oleva Nolimön

uittopadon 40 m³/s, joka arvo on ratkaiseva, sekä toisekseen Vierusjoen padon kautta, jonka suurin teoreettinen purkauskyyky on 44 m³/s, mutta alakanavan ahtauden takia purkauskyyky vähenee arvoon 30 m³/s. Siis yhteinen purkauskyyky on 70 m³/s. Suurimmat juoksutettavat vesimäärät ovat noin 40,0 m³/s." Varsinaisissa lupaehdoissa ei ohijuoksutukselle ole asetettu maksimiarvoa. Yhtiö toteaa, että vuoden 2021 ohijuoksutukset ovat maksimissaan olleet noin 17 m³/s, eli alle puolet rakentamisluvassa mainitusta maksimista.

Pumppauksesta todetaan vesioikeuden päätöksessä seuraavaa: "Köykenöjoen vesistön vesien johtamiseksi Ala-Suolijärveen on rakennettu pumppuasema, johon on asennettu 3 kappaletta 3 m³/s tehoisia pumppuja." Lupaehdoissa ei ole asetettu varsinaista maksimimäärää pumppaukselle, mutta em. mainitut seikat rajoittavat pumppauksen maksimissaan 9 m³/s. Pumppauksen ajankohdalle ei lupaehdoissa ole asetettu rajoituksia eikä pumppauksesta tarvitse ilmoittaa etukäteen millekään taholle.

Näin ollen Yhtiö vaatii edelleen, että Hakijan hakemus ja siinä esitetyt vaatimukset hylätään kokonaisuudessaan. Peruskunnostuksesta ja suoritetuista ohijuoksutuksista ei ole aiheutunut mitään haittaa tai vahinkoa yleiselle tai yksityiselle edulle. Peruskunnostus ei muuta vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää. Hakijan vaatimus vesilain mukaisen lupamenettelyn käynnistämiseksi ja voimalaitoksen peruskunnostuksen keskeyttämiseksi lupakäsittelyn ajaksi ei ole minkäänlaisia perusteita."

Lapin ELY-keskuksen kuuleminen

Selvityspyyntö 27.10.2021

Aluehallintovirasto on pyytänyt Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta (Lapin ELY-keskus) selvitystä, onko Jumiskon voimalaitoksen keväällä 2021 aloitettu peruskunnostus saatettu loppuun? Lisäksi on pyydetty selvitystä, Onko Jumiskon voimalaitoksen keväällä 2021 aloitettuun peruskunnostukseen liittyen Lapin ELY-keskuksessa ollut tai onko vireillä valvontatoimenpiteitä ilmoitusten perusteella tai Lapin ELY-keskuksen omasta aloitteesta?

Lapin ELY-keskuksen lausunto 29.10.2021

PVO-Vesivoima Oy on Lapin ELY-keskukselle lähettämässään, 26.10.2021 päivätyssä ilmoituksessaan todennut, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus saatiin valmiiksi 25.8.2021. PVO-Vesivoima Oy:n mukaan asiasta on julkaistu myös tiedote 6.9.2021.

Lausunnon mukaan Lapin ELY-keskuksella ei ole ollut Jumiskon voimalaitoksen keväällä 2021 aloitettuun peruskunnostukseen liittyen vireillä valvontatoimenpiteitä ilmoitusten perusteella tai Lapin ELY-keskuksen omasta aloitteesta.

Hakemuksen täsmennykset 2.11.2021 ja 4.11.2021

Aluehallintovirastoon 2.11.2021 ja 4.11.2021 toimitettujen kirjelmien mukaan hallintopakkohakemuksen vireillepanijoita ovat Pro Suolijärvi ry ja Vesa Ruokamo

MERKINTÄ

Jumiskon voimalaitoshanketta koskevista päätöksistä

Pohjois-Suomen vesioikeus on 18.10.1989 antanut päätöksen nro 75/89/1 asiassa ”Lopputarkastuksen toimittaminen Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien säännöstelyä koskevassa asiassa, Kemijärvi, Posio ja Salla”. Päätöksen kertoelmaosan alussa kohdassa ASIAA KOSKEVAT LUPAPÄÄTÖKSET lausutaan seuraavaa:

”Vesistötoimikunta on 6.10.1953 antamallaan päätöksellä myöntänyt Pohjolan Voima Oy:lle väliaikaisen luvan Suolijärvien vesistön säännöstelyyn ja Jumiskon voimalaitoksen rakentamiseen. Vesistötoimikunta on 21.12.1954 hakemuksesta myöntänyt väliaikaisen luvan Köykenöjoen vesistön säännöstelyyn Jumiskon voimalaitoksen käyttövoiman lisäämiseksi ja veden johtamiseksi voimalaitoksen käyttöön. Väliaikaisen luvan Isojärven säännöstelyyn vesistötoimikunta on antanut 25.7.1956. Sittemmin vesistötoimikunta on myöntänyt hankkeeseen väliaikaiset luvat 22.3.1957, 28.12.1957, 21.3.1959, 26.1.1960 ja 9.11.1960 antamallaan päätöksillä.

Vesilain voimaan tultua ja asian siirryttyä Pohjois-Suomen vesioikeuden käsiteltäväksi hakemusasiana vesioikeus on 22.10.1970* antamallaan päätöksellä myöntänyt Pohjolan Voima Oy:lle luvan rakentamis- ja säännöstelyhankkeen toteuttamiseen. Korkein hallinto-oikeus on 14.11.1972 antamallaan päätöksellä osin muuttanut vesioikeuden päätöstä ja osin palauttanut asian vesioikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Vesioikeus on 21.12.1973 päätöksellään jatkanut rakennustöille määrättyä määräaikaa. Vesiyläioikeus on päätöksellään 25.9.1975 osin muuttanut ja kumonnut vesioikeuden päätöksen. Vesioikeus on 30.6.1978 antanut päätöksen siltä osin kuin korkein hallinto-oikeus on asian palauttanut vesioikeuteen. Vesioikeuden päätöksestä tehtyihin valituksiin korkein hallinto-oikeus on antanut päätöksensä 14.6.1979.

Korkein oikeus on 28.12.1979 antanut tuomionsa, jolla on kumottu vesiyläioikeuden vuonna 1975 antama päätös vesivoimasta maksettujen korvausten osalta ja palautettu asia tältä osin takaisin vesiyläioikeuteen. Vesiyläioikeus on 29.2.1984 antanut päätöksensä asiassa korkeimman oikeuden palauttamilta osin ja edelleen korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1972 vesioikeuteen palauttamilta osin. Korkein oikeus on 16.9.1985 antanut lopullisen tuomionsa asiassa. Hakemusasiaan liittyen vesioikeus on 1.11.1978 antanut päätöksensä Hämeen ym. kalastuskuntien vireille panemassa vahinkojen korvaamista koskevassa riita-asiassa.

Hakemusasian saatua kaikilta osin lopulliset lainvoimaiset päätökset Pohjolan Voima Oy on 28.10.1985 ilmoittanut Pohjois-Suomen vesioikeudelle lupapäätöksissä määrättyjen töiden, toimenpiteiden ja korvausten tulleen suoritetuiksi. Aikaisemmin hakija on toimittanut vesioikeudelle lupaehtojen mukaiset seuraavat valmistusilmoitukset:

- 13.11.1974, rakennustyöt vuoden 1973 päätöksen johdosta
- 12.08.1980, rakennustyöt vuoden 1978 päätöksen johdosta
- 28.11.1980, apajapaikkojen puhdistus- ja raivaustyöt
- 16.06.1981, rakennustyöt ja toimenpiteet vuoden 1979 päätöksen johdosta.”

*oikeastaan 22.12.1970

Vesioikeuden päätös nro 82/70/I

Pohjois-Suomen vesioikeus on 22.12.1970 antamallaan päätöksellä nro 82/70/I myöntänyt Pohjolan Voima Oy:lle vesilain (264/1961) mukaisen luvan:

”Jumiskon voimalaitoksen rakentamiseen sekä Yli-Suolijärven ja Ala-Suolijärven sekä viimeksimainitun yhteyteen tulevien Niemijärven, Viurusjärven, Irnijärven, Iso-Karppisenjärven ja Askanjärven säännöstelyyn samoin kuin Köykenöjoen vesistön säännöstelyyn Posion ja Sallan kunnissa sekä Kemijärven maalaiskunnassa sekä käyttöoikeuden yrityksessä käyttöönotettavaan, hakijalle vielä kuulumattomaan vesivoimaan noudattamalla seuraavia lupaehtoja:...”.

Lupaehdossa 1 ovat määräykset voimalaitoksen koneaseman paine- ja poistotunneleineen, aaltoilukuiluineen ja muine laitteineen rakentamisesta Petäjäselkä -nimiseen vaaraan.

Lupaehdoissa 2–7 ovat määräykset hankkeessa tehtävistä rakenteista ja toimenpiteistä.

Lupaehdossa 8 luvansaaja on velvoitettu suorittamaan korvausta tässä päätöksessä (nro 82/70/1) ”vesivoiman myönnetystä käyttöoikeudesta ja yritysten aiheuttamasta vahingosta, haitasta ja muusta edunmenetyksestä...”.

Lupaehdossa 9 ovat muun ohella määräykset järvien vedenjuoksun säännöstelystä, muun muassa Yli-Suolijärvestä Ala-Suolijärveen Jumiskojoen ja Jumiskon voimalaitoksen kautta Kemijärveen sekä Yli- ja Ala-Suolijärvissä noudatettavista vedenkorkeuksista.

Lupaehdossa 10 on annettu määräyksiä virtaamista ja rakenteista uiton tarpeisiin.

Lupaehdossa 11 ovat määräykset vedenkorkeuksien ja juoksutusten seuraamisesta.

Lupaehdossa 12 luvansaaja on velvoitettu hankkimaan lupaehdossa 9 tarkoitettu kevättulvan ennakkoarvio.

Lupaehdossa 13 on määrätty maksu kalakannan säilyttämiseksi (nykyisin kalatalousmaksu)

Lupaehdossa 14 on annettu ohjaus vesilain (264/196) 2. luvun 27 §:ssä tarkoitetun vahingon, haitan tai muun edunmenetyksen korvaamisesta.

Lupaehto 15 koskee rakennuspaikkojen siistimistä.

Lupaehdossa 16 ovat määräykset päätöksessä mainittujen korkeuksien vertaamisesta kiintopisteisiin.

Lupaehdossa 17 on määrätty rakentamisajasta.

Vesioikeuden päätös nro 49/78/I

Pohjois-Suomen vesioikeus on 30.6.1978 antamallaan päätöksellä nro 49/78/I muuttanut vesioikeuden 22.12.1970 antaman päätöksen nro 82/70/I sellaisena, kuin se on muutettuna korkeimman hallinto-oikeuden 14.11.1972 antamalla päätöksellä, lupaehtoja 9 ja 11

Muutettuna lupaehto 9 kuuluu seuraavasti:

9) Järvien vedenjuoksun säännöstelyssä on noudatettava seuraavia määräyksiä:

Yli-Suolijärvestä Ala-Suolijärveen sekä Ala-Suolijärvestä Jumiskojokeen ja Jumiskon voimalaitoksen kautta Kemijärveen suoritetaan veden juoksutus siten, ettei vedenpinta tuulista tai muista tilapäisistä, säännöstelijästä riippumattomista seikoista johtuvia lyhytaikaisia muutaman senttimetrin poikkeamia lukuun ottamatta ylitä ylärajoja, joita osoittavien murtoviivojen taitepisteet ovat:

	Yli-Suolijärvestä	Ala-Suolijärvestä
helmikuun 1 päivänä	NN + 245,00 m	NN + 243,00 m
huhtikuun 1 "	244,00 m	242,00 m
toukokuun 1 "	245,00 m	243,00 m
helmikuun 1 "	245,00 m	243,00 m

eikä alita näissä järvissä heinäkuun 1 päivän ja maaliskuun 15 päivän välisenä aikana alarajoja, joita osoittavien murtoviivojen taitepisteet ovat:

	Yli-Suolijärvestä	Ala-Suolijärvestä
heinäkuun 1 päivänä	NN + 243,60 m	NN + 241,70 m
joulukuun 1 "	243,60 m	241,70 m
maaliskuun 15 "	242,60 m	240,00 m

eikä muuna aikana vuodesta Yli-Suolijärvestä tasoa NN + 242,60 m ja Ala-Suolijärvestä tasoa NN + 240,00 m.

Sen jälkeen, kun vedenpinnat Yli-Suolijärvestä ja Ala-Suolijärvestä ovat nousseet kesäkauden alarajoja osoittaville korkeuksille, noudatetaan vedenpintojen korkeuksien sekä juoksutuksen suhteen edellä heinäkuun 1 päivän ja joulukuun 1 päivän väliselle ajalle annettuja määräyksiä.

Luonnollisen tulovesimäärän lisäksi tulee hakijan Ala-Suolijärven säännöstelyaltaan täyttämiseksi korkeuteen NN + 241,70 m mahdollisimman nopeasti pumpata Ala-Suolijärveen vettä Isojärvestä niin paljon kuin on mahdollista ottaen sanotun järven säännöstelemisestä annetut määräykset ja uittoyhdistyksen kanssa tehty sopimus huomioon.

Yli-Suolijärvestä Luksuanjokeen juoksutetaan uiton toimittamisen aikaan uittoa varten tarpeellinen vesimäärä. Vesistön ollessa jäässä toimitetaan juoksutus Yli-Suolijärvestä siten, että vesimäärä Luksuanjoessa ei vaihtele enempää kuin $\pm 10 \text{ m}^3/\text{s}$ vuorokauden aikana.

Ala-Suolijärvestä Jumiskojokeen juoksutetaan uiton aikana uiton suorittamisen kannalta edullisin vesimäärä, kuitenkin enintään $9 \text{ m}^3/\text{s}$, elleivät muut syyt vaadi juoksutettavaksi suurempaa vesimäärää. Juoksutus on järjestettävä niin, ettei Jumiskojoessa eikä Nolimojärvestä aiheuteta haitallisen suurta tulvaa.

Ala-Nolimon padolla pidetään Nolimojärven vedenpinta luontaisen keskialiveden korkeudessa tai sitä ylempänä. Uiton aikana pidetään sanotun padon patoaukko uiton tarpeen mukaan avattuna.

Mikäli Isojärven pumppuasemaa käytetään uiton aikana, on hakijan huolehdittava siitä, että Ala-Suolijärven salmissa säilyy uiton toimittamiseen riittävä virtaus.

Veden juoksuttaminen Jumiskon voimalaitokselle ja padon kautta Jumiskojokeen on suoritettava siten, ettei uiton toimittaminen vaikeudu sen aiheuttamien virtausten vuoksi.

Uiton toimittamisen aikana hakijan on ilmoitettava juoksutettavien vesimäärien muutoksista hyvissä ajoin ennakolta uittajille.

Peräjärven, Uuttukosken, Oivajärven ja Uopajanperän uittopadoilla ei saa padottaa vettä enempää ja kauemmin kuin uiton toimittamisen kannalta on tarpeellista. Uopajanperän uittopadolla ei saa vedenkorkeutta NN + 245,00 m ylittää missään tapauksessa eikä muilla uittopadoilla vedenkorkeutta NN + 243,00 m.

Isojärvestä vedenpinta ei saa ylittää korkeutta NN + 227,00 m eikä alittaa kesäkuun 1 päivän ja syyskuun 1 päivän välisenä aikana alarajaa, jota kuvaavan murtoviivan taitepisteet ovat:

kesäkuun 1 päivänä	NN + 225,30 m
heinäkuun 1 "	225,30 m
syyskuun 1 "	225,00 m

eikä uiton toimittamisen aikana korkeutta NN + 225,30 m eikä muuna aikana korkeutta NN + 224,00 m.

Ennen kevättulvan alkua on vedenpinta Isojärvestä laskettava ainakin korkeudelle NN + 225,80 m.

Juoksutus on niin hoidettava, ettei aiheuteta Köykenö- ja Jumiskojoessa suurempia tulvia kuin jokien ollessa luonnontilassa niissä syntyisi.

Köykenö- ja Jumiskojokien patojen aukkoja tarpeen mukaan sulkemalla saadaan Köykenöjoen vettä johtaa ja pumpata kanavaa myöten Ala-Suolijärveen, mikäli tämä uittoa koskevat määräykset sekä Ala-Suolijärven säännöstelystä annetut määräykset huomioon ottaen on mahdollista.

Päätöksen kohdassa B. (s. 66–81) on 12 uutta ehtoa tai määräystä, joiden johtolauseen mukaan: "Voimalaitoksen rakentamisesta ja säännöstelystä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen korvaamiseksi tai niiden estämiseksi toimenpitein hakijan on noudatettava vielä seuraavia ehtoja ja määräyksiä".

Lisäksi vesioikeus on poistanut lupaehdon 12.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 14.6.1979

Korkein hallinto-oikeus on 14.6.1979 antanut päätöksen valituksiin Pohjois-Suomen vesioikeuden päätöksestä nro 49/78/I. Korkein hallinto-oikeus on muuttanut vesioikeuden päätöksen kohdan B 7 ensimmäistä kappaletta, kohtaa B 11 Rahakorvauksia koskevat vaatimukset korkein hallinto-oikeus on siirtänyt vesiylöikeuden käsiteltäviksi.

Vesioikeuden päätös 9.2.1984 nro 8/82/1

Pohjois-Suomen vesioikeus on 9.2.1982 antamallaan päätöksellä nro 8/82/1 hylännyt Pohjolan Voima Oy:n hakemuksen, joka koski Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien ja Köykenöjoen vesistöjen säännöstelyä Posion ja Sallan kunnissa sekä Kemijärven kaupungissa koskevan, vesioikeuden 22.12.1970 antaman päätöksen lupaehtojen 6) kohdan poistamista tai muuttamista.

Vesiylöikeuden päätös 29.2.1984

Vesiylöikeus on 29.2.1984 antanut päätöksen (nro VYO 101/82) valituksiin Pohjois-Suomen vesioikeuden antamasta Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien ja Köykenöjoen vesistöjen säännöstelyä koskevasta päätöksestä nro 82/70/1 siltä osin, kuin korkein oikeus on 28.12.1979 antamallaan päätöksellään palauttanut asian vesiylöikeudelle.

Vesiylöikeus on päätöksen kohdasta "II Vesiylöikeuden ratkaisu siltä osin kuin korkein oikeus on asian tänne palauttanut" määrännyt puolitoistakertaiset korvaukset korvaamatta jääneestä vesivoimasta.

Kohdasta "III Vesiylöikeuden ratkaisu siltä osin kuin kysymys on vesioikeuden 30.6.1978 antamasta päätöksestä" ilmenevästi vesiylöikeus (s. 55–81) on määrännyt korvaukset, joihin liittyen lupaehtoihin on lisätty uusi kohta B.10 a) sekä muutettu osittain kohtia B.2), B.4) ja B.10) (s. 65) sekä muutettu kohtia B.8) ja B.9).

Korkeimman oikeuden päätös 16.9.1985

Korkein oikeus on 21.11.1984 myöntänyt valitusluvan Posion yhteismet-sän jakokunnalle siltä osin kuin vesiylöikeus on jättänyt tutkimatta jako-

kunnan vaatimuksen Posion yhteismetsälle tuomittujen korvausten oikaisemisesta kuulumaan jakokunnalle. Korkein oikeus on tuomiolauselmassaan poistanut vesiylöikeuden lausunnon siitä, että se jättää tutkimatta vaatimuksen Posion yhteismetsälle määrättyjen korvausten osoittamisesta Posion yhteismetsän jakokunnalle. Ne vesioikeuden päätöksen B 8 ja B 9 kohdassa tarkoitetut korvaukset, jotka vesiylöikeus on korvausmääriä alentaen määrännyt maksettavaksi Posion yhteismetsälle, on maksettava Posion yhteismetsän jakokunnalle.

Vesioikeuden päätös 18.10.1989

Pohjois-Suomen vesioikeus on 18.10.1989 antanut päätöksen nro 75/89/I asiassa: "Lopputarkastuksen toimittaminen Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien säännöstelyä koskevassa asiassa, Kemijärvi, Posio ja Salla".

Päätöksen mukaan: "...Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien säännöstelyä koskevat rakennustyöt on toteutettu lain ja voimassa olevien lupamääräysten edellyttämällä tavalla lukuun ottamatta edellä toimitusmiesten lausunnossa todettuja vähäisiä poikkeamia. Vesioikeus katsoo, että kyseessä olevat poikkeukset lupaehtojen määräyksistä ovat merkitykseltään vähäisiä tai johtuvat olosuhteiden muuttumisesta, minkä vuoksi lopputarkastus tältä osin ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin lupaehtojen tarkentamiseen nykyoloja vastaavaksi jäljempänä tästä päätöksestä ilmenevällä tavalla. Hankkeen muun toimeenpanon osalta vesioikeus katsoo selvitetyn, että se on toteutettu Jumiskon voimalaitoksen rakentamista sekä Suolijärvien säännöstelyä koskevien lupapäätösten määräyksiä noudattaen lukuun ottamatta säännöstelystä aiheutuneiden vyörymävahinkojen korvaamista tai toimenpitein estämistä, mihin luvansaaja olisi ollut velvollinen jo annettujen lupamääräysten nojalla."

Päätöksen mukaan: "...vesioikeus...muuttaa vesioikeuden 22.12.1970 antaman päätöksen nro 82/70/I ja 30.6.1978 antaman päätöksen nro 49/78/I lupaehtoja jäljempänä kohdasta A. Lupaehtojen muutokset ilmenevin tavoin. Lisäksi vesioikeus velvoittaa Pohjolan Voima Oy:n lupien haltijana suorittamaan Jumiskon voimalaitoksen rakentamisesta sekä Suolijärvien säännöstelystä aiheutuneiden ja vielä aiheutuvien vahinkojen estämiseksi tai vähentämiseksi tarpeelliset toimenpiteet sekä korvaukset lopputarkastuksessa havaituista vielä korvaamatta olevista vahingoista ja haitoista ja antaa tässä tarkoituksessa lupapäätöstä täydentävät lupamääräykset siten kuin jäljempänä kohdasta B. Täydentävät lupamääräykset ilmenee."

Vesioikeuden päätöksen (s. 105) kohdassa: A. LUPAEHTOJEN MUUTOKSET on

- Poistettu lupaehtosta A 4 Uuttukosken, Oivajärven ja Uopajanperän uittopatojen rakentamista koskevat lausumat.

-Lisätty lupaehtoon A 11 kuudes kappale Vierusjärven maapadon läheisyyteen rakennettavasta vedenkorkeusasteikosta.

- Annettu lupaehdoissa B 5 4. ja 5. kappaleista ilmenevät velvoitteet puuston kaatumiseen liittyvästä menettelystä ja vyörymien kartoituksesta.
- Annettu lupaehdon B 7 1.kappaleessa määräyksiä istutuksista ja tarkkailusta.
- Annettu lupaehdon B 7 3. kappaleessa määräykset tarkkailutulosten toimittamisesta ja tulosten nojalla tehtävistä toimenpiteistä.
- Määrätty lupaehdon B 7 5. kappaleessa menettelystä edellä lupaehdon B 7 3. kappaleessa tarkoitetuista muutoksista.

Päätöksen kohdassa: B. TÄYDENTÄVÄT LUPAMÄÄRÄYKSET on:

- Annettu lupamääräys 1 uusia veden alle jääneet tai rannan kulumisen ja syöpmisen johdosta hävinneet tai häviämisvaarassa olevat rajamerkit eräiden tilojen rannassa.
- Määrätty lupamääräyksessä 2 suojaamaan eräiden tilojen rannat niiden vyörymisestä aiheutuvien vahinkojen ja haittojen estämiseksi.
- Veloitettu lupamääräyksessä 3 suorittamaan eräiden tilojen omistajille korvaus säännöstelystä johtuvasta rantojen vyörymisestä aiheutuneesta vahingosta ja vielä ennakoitavissa olevan vyörymän aiheuttamasta vahingosta sekä kiinteistön myyntiarvon alenemisesta.
- Annettu lupamääräyksissä 4–6 kunnostuksiin liittyviä velvoitteita sekä velvoite hankkia veneiden siirtoon soveltuva peräkärry.
- Veloitettu lupamääräyksessä 7 poistamaan Oivanjärven luusuaan ja Uttukoskeen rakennetut uittopadot.
- Veloitettu lupamääräyksessä 8 suorittamaan korvaus erään tilan omistajalle säännöstelyn rantapuustolle aiheuttamasta vahingosta.
- Lupamääräyksessä 9 on annettu velvoite osallistua muinaisjäännösten tutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin.
- Veloitettu lupamääräyksessä 10 suorittamaan korvaus säännöstelyn vuoksi tapahtuneesta kalakannan vähenemisestä johtuneesta kalastuksen tuoton menetyksestä Vierusjärvessä. Lisäksi annettu velvoite laatia säännöstelyjärvien kalojen elohopeapitoisuutta koskeva selvitys.
- Määrätty kertakorvaus säännöstelyn vuoksi tapahtuneesta muikun nuottapyyntiin estymisestä Vierusjärvessä ja kertakorvaukset säännöstelyn vuoksi Vierusjoessa tapahtuneesta kalakannan menetyksestä lupamääräysten 11 ja 12 mukaisesti.
- Lupamääräyksessä 13 on veloitettu suorittamaan korvaus Köykenöjoen ja Jumiskonjoen välisen kanavan padon takana olevan metsämaan vettymisen aiheuttamasta puun kasvun menetyksestä ja vettymävahingosta Posion yhteismetsälle, korvaus Hämeen jakokunnalle Parassimon saarten maa-aineksen oton vaikeutumisesta ja menetetyistä maa-aineksesta sekä kertakaikkinen korvaus erään tilan omistajalle säännöstelyn rakennukselle aiheuttamasta vahingosta.

- Annettu määräykset korvausten suorittamisesta sekä päätöksessä määrättyjen töiden ja toimenpiteiden suorittamisajasta lupamääräysten 14 ja 15 mukaisesti.

Uittoäännön kumoaminen

Pohjois-Suomen vesioikeus on 21.1.1986 antanut päätöksen nro 1/86/1 asiassa: Keskikemijokeen laskevien lisävesien uittosäännön kumoaminen Suolijärviin ja Jumiskonjokeen laskevien vesistöjen osalta.

Pohjois-Suomen vesioikeus on 8.7.1994 antanut päätöksen nro 62/94/1 asiassa: Uittosäännön kumoaminen Ala- ja Ylä-Suolijärvien ja Jumiskonjoen osalta sekä Jumiskonjoen kalataloudellinen kunnostus.

ALUEHALLINTOVIKASTON RATKAISU

Käsittelyratkaisu

1. Vaatimus kumota Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 3.6.2019 antama lausunto jätetään tutkimatta.
2. Vaatimukset tutkitaan hallintopakkohakemuksena.

Pääasialratkaisu

Hakemus hylätään.

RATKAISUN PERUSTELUT

Käsittelyratkaisun perustelut

1. Aluehallintovirastolla ei ole lakiin perustuvaa toimivaltaa kumota Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (Lapin ELY-keskus) vesilain mukaisena valvontaviranomaisena antamaa lausuntoa vesilain mukaisen luvan tarpeesta.

2. Hakijat ovat hakemuksessaan ja sen täydennyksissä viitanneet vesilain 18 luvun 8 §:n säännöksiin sekä vesilain 14 luvun hallintopakkoa koskeviin säännöksiin. Luvan tarpeen osalta on viitattu vesilain 18 luvun 8 §:n säännöksiin ja hankkeen keskeyttämistä koskevan vaatimuksen osalta vesilain 14 luvun 4 §:n säännöksiin.

Vesilain 18 luvun 8 §:n mukaan luvan tarpeellisuutta, lupamääräysten soveltamista, hankkeen toteuttamista, kunnossapitovelvollisuutta, laitoksen tai rakennelman poistamista taikka olojen ennalleen palauttamista koskeva erimielisyys, jonka ratkaisu ilmeisesti vaikuttaa muuhunkin kuin kantajan tai vastaajan oikeuteen tai etuun, käsitellään lupaviranomaisessa. Asia pannaan vireille hakemuksella.

Vesilain 14 luvun 4 §:ssä säädetään rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta: jos joku rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, lupaviranomainen voi 1) kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä; 2) määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa; 3) määrätä hänet oikaisemaan sen, mitä säännösten tai määräysten vastaisesti on tehty.

Jumiskon vesivoimalaitoksen rakentamiseen ja käyttämiseen on voimassa oleva lupa. Luvan hakemiseen velvoittamisen osalta kysymys on siitä, pitääkö voimalaitoksen peruskunnostuksen toteuttamiseen hakea vesilain 3 luvun 2 §:n tai 3 §:n säännösten nojalla vesitalouslupa. Jos luvanhakuvelvollisuuden edellytysten katsottaisiin täyttyvän, olisi prosessiekonomisista syistä samalla tarkoituksenmukaista antaa asianmukainen uhka luvanhakuvelvollisuuden täyttämiseksi. Tästä syystä myös luvanhakemiseen velvoittamista koskeva vaatimus käsitellään vesilain 14 luvun 4 §:n mukaisena hallintopakkoasiana.

Pääasiallisen perustelut

Sovellettava laki

Suoritettujen toimenpiteiden laillisuutta arvioidaan tekohetkellä voimassa olleiden vesilain säännösten nojalla. Vesilaki (587/2011) on tullut voimaan 1.1.2012.

Vesilain (587/2011) voimaantulosta säädetään lain 19 luvussa, jonka 4 §:n 1 ja 2 momentin mukaan:

”Tässä laissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimenpiteeseen, jonka täytäntöönpano on laillisesti aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta tässä laissa tarkoitettua hanketta tai toimenpidettä koskevaa lupaa on noudatettava. Hankkeen ja toimenpiteen toteuttamiseen sekä luvan tarkistamiseen sovelletaan, mitä luvassa määrätään, sekä ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä. Hankkeen ja toimenpiteen kunnossapitoon ja poistamiseen sovelletaan, mitä 2 luvun 9 §:ssä säädetään.”

Asiassa saatu selvitys

PVO-Vesivoima Oy:n 11.6.2021 antaman selvityksen mukaan Jumiskon voimalaitoksella suoritetaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus vuonna 2021.

Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue antoi 3.6.2019 hankkeesta lausunnon (LAPELY/2017/2019). Lausunnon mukaan: ”Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuudesta säädetään vesilain (587/2011) 3 luvun 2 ja 3 §:ssä. Vesilain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan lupa tarvitaan 1 momentissa tarkoitetun luvan saaneen (esim. vesivoimalaitos) laitoksen, rakennelman tai sen käytön muuttamiseen, jos muutos loukkaa yleisiä tai yksityisiä etuja. ELY-keskuksen näkemyksen

mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus ei loukkaa em. etuja. Hankkeesta ei ole myöskään ennalta arvioiden odotettavissa vesilain 3 luvun 2 §:n mukaisia seurauksia, joten lupaa ei tarvitse hakea aluehallintovirastolta. Hanketta toteutettaessa on huolehdittava siitä, että Jumiskon voimalaitoksen suljettuna ollessa kevään tulvavirtaamat kyetään johtamaan Jumiskojoen kautta Kemijärveen. Vierusjoen kautta ei tule johtaa virtaamia normaalikäytäntöä enempää. Hankkeen aloittamisesta ja päättymisestä on ilmoitettava Lapin ELY-keskukselle."

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri pyysi 3.4.2020 Lapin ELY-keskukselta päätöstä, edellyttääkö suunniteltu Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushanke ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Lapin ELY-keskus on antanut asiassa 5.11.2020 päätöksen LAPELY/1653/2020: Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamistarpeesta yksittäistapauksessa, Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus. Päätöksen mukaan PVO-Vesivoima Oy:n Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

PVO-Vesivoima Oy:n 11.6.2021 antaman selvityksen mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushankkeessa voimalaitoksen turbiini uusitaan kokonaisuudessaan oheislaitteineen. Lisäksi uusitaan laitosautomaatio ja käynninvalvontajärjestelmä sekä suoritetaan sähköjärjestelmien modernisointi sekä generaattorin perushuolto. Kaikki edellä luetellut peruskorjaukseen liittyvät työt sijoittuvat voimalaitoksen sisälle, eikä peruskorjauksen yhteydessä tehdä mitään muutoksia voimalaitokseen vettä johtaviin kanaviin, tunneleihin tai muihin rakennelmiin. Tunneleiden suuaukot ainoastaan puhdistetaan niihin ajautuneista irtokiviaineksista. Voimalaitoksen säännöstelyrajat ja rakennusvirtaamat pysyvät nykyisinä. Peruskunnostus pystytään tekemään nykyisten säännöstelylupien ja -rajojen puitteissa, eikä peruskunnostuksen vuoksi ole tarvinnut hakea poikkeuslupia säännöstelyn toteuttamiseen.

PVO-Vesivoima Oy on 11.6.2021 päivätyn selityksen mukaan aloittanut Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen 18.3.2021. Aloittamisesta on tehty edellä mainittu Lapin ELY-keskuksen edellyttämä ilmoitus ELY-keskukselle 15.3.2021.

Lapin ELY-keskukselle tehdyn ilmoituksen mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostushanke on saatettu päätökseen 25.8.2021

Asiassa ei ole ilmennyt, että hankkeessa olisi tehty muita kuin PVO-Vesivoima Oy:n edellä ilmoittamia toimenpiteitä.

Lapin ELY-keskuksesta 29.10.2021 saadun tiedon mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostukseen liittyen ei ole ollut tai ole vireillä vesilain mukaisia valvontatoimenpiteitä vuonna 2021.

Vesitalousluvan tarpeesta

PVO-Vesivoima Oy:n Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksesta esittämän selvityksen ja Lapin ELY-keskuksen vesilain mukaisena valvontaviranomaisena antamien tietojen perusteella ei ole ilmennyt, että

peruskunnostushankkeesta aiheutuisi vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua muutosta vesistön asemassa, syvyydessä, vedenkorkeudessa tai virtaamassa, rannassa tai vesiympäristössä taikka pohjaveden laadussa tai määrässä.

Vesilain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan vesitaloushankkeella on lisäksi oltava lupaviranomaisen lupa, jos 1 momentissa tarkoitettu muutos aiheuttaa edunmenetystä toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle, kiinteistölle tai muulle omaisuudelle. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos edunmenetys aiheutuu ainoastaan yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen kirjallisen suostumuksensa. Edellä ilmevästi Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksesta ei ole aiheutunut 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja muutoksia.

Vesilain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan lupaviranomaisen lupa tarvitaan myös: 1) sellaiseen noron tai ojan taikka sen vedenjuoksun muuttamiseen, josta aiheutuu vahinkoa toisen maalle, jos asianomainen ei ole antanut tähän suostumustaan eikä kyse ole 5 luvussa tarkoitettusta ojituksesta; 2) sellaiseen vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön, josta aiheutuu häiriötä toisen kiinteistön käytölle eikä asianomainen ole antanut tähän suostumustaan. Asiassa saadun selvityksen mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksesta ei ole tehty vesilain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä.

Vesilain 3 luvun 2 §:n 4 momentin mukaan lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja. Edellä ilmevästi Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksessa luvan saanutta vesitaloushanketta ei ole muutettu niin, että muutos loukkaisi vesilain 3 luvun 2 §:n 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja.

Edellä sanotun perusteella Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen toteuttaminen ei ole edellyttänyt vesilain mukaista vesitalouslupaa vesilain 3 luvun 2 §:n nojalla.

Vesilain 3 luvun 3 §:ssä säädetään aina luvanvaraisista vesitaloushankkeista. Sanotun lainkohdan 1 momentin kohdan 7 mukaan vesivoimalaitokseen rakentamiseen on oltava vesitalouslupa ja 2 momentin mukaan lupa tarvitaan myös 1 momentissa tarkoitettun luvan saaneen laitoksen, rakennelman tai sen käytön muuttamiseen, jos muutos loukkaa yleisiä tai yksityisiä etuja.

PVO-Vesivoima Oy:n 11.6.2021 päivätyn selityksen perusteella Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen toimenpiteet toteutetaan niin, että hanketta koskevan vesilain (264/1961) mukaisen lupapäätöksen lupaehtoja on noudatettu. Asiassa saadun selvityksen perusteella ei ole myöskään ilmennyt, että peruskunnostuksessa Jumiskon voimalaitoksen, rakennelmien tai niiden käyttöä olisi muutettu niin, että muutos loukkaa yleisiä tai yksityisiä etuja.

Edellä sanotun perusteella Jumiskon vesivoimalaitoksen peruskunnostus ei ole edellyttänyt vesitalouslupaa myöskään vesilain 3 luvun 3 §:n nojalla.

Lisäksi aluehallintovirasto toteaa vuoden 2021 maaliskuussa aloitetusta veden pumppauksesta Ala-Suolijärveen sekä aluehallintovirastoon 5.7.2021 toimitetusta hakemuksen täydennyksestä seuraavaa:

PVO-Vesivoima Oy on antanut Lapin ELY-keskukselle 22.3.2021 päivätyn selvityksen Jumiskon voimalaitoksen säännöstelyihin liittyvästä, vuoden 2021 maaliskuussa aloitetusta Isojärven veden pumppauksesta, jonka seurauksena vettä on purkautunut jään päälle Ala-Suolijärven Niskalahdessa. Tältä osin viitataan vesioikeuden päätöksen nro 82/70/I lupaehtoon 9, sellaisena kuin se on vesioikeuden päätöksellä nro 49/78/I muutettuna voimassa. Sanotun lupaehdon mukaan saadaan maaliskuun 15 päivän ja kesäkauden alarajan välisenä aikana juoksuttaa vettä Isojärvestä Ala-Suolijärven täyttämiseksi. Aluehallintovirasto toteaa, että asiassa ei ole ilmennyt sanottua lupaehtoa rikotun.

Aluehallintovirastoon on 5.7.2021 toimitettu hakemuksen täydennys, jonka mukaan Hakolammella 1.7.2021 kuvatussa videossa näkyy kuinka Jumiskojoki "tulvii" vielä heinäkuussa johtuen PVO-Vesivoima Oy:n ohijuoksutuksista. Täydennyksen mukaan on selvää, että tällaisessa tilanteessa puut kärsivät ja lintujen pesät poikasineen tuhoutuvat. Hallintopakon hakijoiden mukaan täydennys vahvistaa näkemystä, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus tarvitsee lupamenettelyn.

Hakijoiden täydennyksessä mainitsemaan Hakolampeen vedet laskevat Nolimojärvestä. Hakolampi ja Nolimojärvi sijaitsevat Jumiskonjoen laskureitillä. Hakolampi laskee järvimäiseen laajentumaan, johon lasketaan myös Isojärvestä tulevia vesiä pumpattavaksi Ala-Suolijärveen. Edellä Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat vastuualueen 3.6.2019 antaman lausunnon mukaan Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostusta toteutettaessa on huolehdittava siitä, että Jumiskon voimalaitoksen suljettuna ollessa kevään tulvavirtaamat kyetään johtamaan Jumiskonjoen kautta Kemijärveen ja että Vierusjoen kautta ei tule johtaa virtaamia normaalikäytäntöä enempää.

Vesioikeuden päätöksen nro 82/70/I lupaehdon 9, sellaisena kuin se on vesioikeuden päätöksellä nro 49/78/I muutettuna voimassa, mukaan: "Ala-Suolijärvistä Jumiskojokeen juoksutetaan uiton aikaan uiton suorittamisen kannalta edullisin määrä, kuitenkin enintään 9 m³/s, elleivät muut syyt vaadi juoksutettavaksi suurempaa vesimäärää. Juoksutus on järjestettävä niin, ettei Jumiskojokeessa eikä Nolimojärvessä aiheuteta haitallisen suurta tulvaa. Ala-Nolimons padolla pidetään Nolimojärven vedenpinta luontaisen keskialiveden korkeudessa tai sitä ylempänä."

Asiassa saadun selvityksen perusteella ei ole ilmennyt, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen aikana vuonna 2021 olisi toimittu Jumiskon voimalaitosta koskevien lupapäätösten lupaehtojen vastaisesti.

Edellä lausutun perusteella vuoden 2021 keväällä veden pumppauksesta Ala-Suolijärveen tai vuoden 2021 keväällä ja kesällä vesien johtamisesta Ala-Suolijärvestä Jumiskonjokeen ei ole aiheutunut sellaisia seurauksia, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostukseen pitäisi hakea lupa vesilain (527/2011) 3 luvun 2 §:n tai 3 §:n säännösten nojalla.

Hanketta varten tehtyjen sopimusten pätevydestä

Hallintopakon hakijoiden tarvittavia sopimuksia koskeviin väitteisiin PVO-Vesivoima Oy on antanut selvityksen 11.6.2021 päivätyssä selityksessä.

PVO-Vesivoima Oy:n selityksessä 11.6.2011 esitetyn mukaisesti hallintopakon hakijoiden tarkoittamissa, vuosina 1958 ja 2008 tehdyissä sopimuksissa kysymys on vesivoiman käyttämisestä Jumiskon voimalaitoksen tarpeisiin. Selitykseen on liitetty 7.3.1958 ja 25.4.2008 päivätyt sopimukset. Ensiksi mainitussa sopimuksessa Niskala-Paloperän jakokunnan osakkaat ovat päättäneet vuokrata Pohjolan Voima Oy:lle sanotun jakokunnan omistuksessa olevat tahi omistukseen tulevat kylien yhteiset vesialueet Köykenöjoessa ja Jumiskojoessa Sallan ja Kemijärven kunnissa. Sopimuksen mukaan vuokra-aika on ollut viisikymmentä vuotta. Hallintopakon hakijat ovat esittäneet väitteen, jonka mukaan vuokrasopimuksessa on virheellinen päivämäärä, jolloin Sallan käräjäkunnan kihlakunnanoikeus on tutkinut ja vahvistanut vuokrauspäätöksen. Tältä osin aluehallintovirasto toteaa, että mainittu vuokrasopimus on ollut määräaikainen ja sen voimassaolo on joka tapauksessa päättynyt.

Paloperän osakaskunta ja PVO-Vesivoima Oy ovat 25.4.2008 tehneet vesivoiman käyttöoikeutta koskevan sopimuksen, jonka ovat allekirjoittaneet kaksi osakaskunnan edustajaa ja PVO-Vesivoima Oy:n edustaja

Sopimuksen taustaa kohdassa todetaan, että Pohjolan Voima Oy ja Niskala-Paloperän jakokunta ovat allekirjoittaneet 7.3.1958 vuokrasopimuksen, jolla jakokunta on vuokrannut Pohjolan Voima Oy:lle sanotun jakokunnan omistuksessa olevat tahi omistukseen tulevat kylien yhteiset vesialueet Köykenöjoessa ja Jumiskojoessa Sallan ja Kemijärven kunnissa. Vuokra-ajaksi on sovittu 50 vuotta allekirjoituspäivästä lukien. Jakokunnan osakkaat ovat päättäneet vuokrauksesta kokouksessaan 27.11.1957. Päätös vuokrauksesta on vahvistettu Sallan käräjäkunnan kihlakunnanoikeuden päätöksellä 30.1.1958.

Sopimuksen 25.4.2008 mukaan ”Koska edellä mainittu vuokrasopimus umpeutuu 7.3.2008, luovuttaa Osakaskunta kunta Yhtiölle jäljempänä mainituksi määräajaksi kaiken Köykenö- ja Jumiskojoessa omistamansa vesivoiman käytettäväksi yhtiön omistamassa Jumiskon voimalaitoksessa... Vesivoiman käyttöoikeuden luovutus koskee Osakaskunnan omistamaa Paloperän kylän vesialueet -nimistä yhteistä aluetta RN:o 876:1 Kemijärven kaupungin Paloperän kylässä (320–417–876–1).”

Vuokra-aika alkaa sopimukseen mukaan 7.3.2021 ja jatkuu kolmekymmentä vuotta kyseisestä päivästä lukien.

Sopimuksen muissa ehdoissa on muun muassa: ”Yhtiöllä on oikeus hakea ja saada kirjaaminen vesivoiman määräaikaisen käyttöoikeuden vakuudeksi. Yhtiöllä on oikeus siirtää tämän sopimuksen mukainen käyttöoikeus kolmannelle osapuolelle. Siirrosta on ilmoitettava Osakaskunnalle kolmen (3) kuukauden kuluessa siirrosta.”

Vesilain (264/1961) 3 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään vesivoiman toiselle luovuttamisesta määräajaksi tai pysyvästi, ja luovutussopimuk-

sen tekemisestä kirjallisesti noudattaen mitä kiinteän omaisuuden luovuttamisen muodosta on säädetty. Vastaava säännös on voimassa olevan vesilain 8 luvun 3 §:ssä.

Aluehallintovirasto toteaa, että kauppakirjan muodosta säädetään maakaaren 2 luvun 1 §:ssä (96/2011). Maakaaren 2 luvun 6 §:n (572/2009) mukaan kaupanvahvistajasta ja kaupanvahvistajan tehtävistä säädetään erikseen.

Vuonna 2008 voimassa olleen kaupanvahvistaja-asetuksen (958/1996) 4 §:n mukaan:

”Kaupanvahvistajan on ennen kiinteistön luovutuksen vahvistamista tarkistettava luovutuskirjan allekirjoittajien henkilöllisyys ja se, että luovutuskirja on tehty maakaaren (540/95) 2 luvun 1 §:ssä säädetyllä tavalla. Luovutusta ei saa vahvistaa, jos on perusteltua aiheutta epäillä luovutuksen pätevyyttä.

Kaupanvahvistajan on pyynnöstä tarkastettava kiinteistön omistusta ja siihen kohdistuvia oikeuksia ja rasituksia koskevat tiedot lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä. Sama koskee kiinteistöä koskevien tietojen tarkastamista kiinteistörekisteristä.

Kaupanvahvistajan on määräalan luovutuskirjan liitteenä olevasta kartasta ja tarvittaessa osapuolilta tiedustelemalla tarkastettava, mistä rekisteriyksiköstä alue luovutetaan.”

Kaupanvahvistaja-asetuksen 5 §:n mukaan:

”Kaupanvahvistaja vahvistaa kiinteistön luovutuksen merkitsemällä todistuksen luovutuskirjaan. Todistuksesta tulee käydä ilmi luovutuskirjan allekirjoittajien nimet sekä luovutuskirjan vahvistamispaikka ja -aika. Kaupanvahvistajan on allekirjoitettava todistus ja merkittävä siihen kaupanvahvistajan tunnus.

Jos luovutuskirjaa on laadittu useita kappaleita, todistus on merkittävä jokaiseen niistä.”

Aluehallintovirasto toteaa, että asiassa ei ilmennyt, että 25.4.2008 allekirjoitetun sopimuksen lopussa olevasta kaupanvahvistajan todistuksesta puuttuisi kaupanvahvistaja-asetuksessa (958/1996) edellytetyt lausumia tai seikkoja.

Vesilain (264/1961) 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan pysyvästi tai määräajaksi toiselle luovutettu kiinteistöön kuuluvan vesivoiman käyttöoikeus voidaan kirjata maakaaren 14 luvun mukaisesti. Vastaava säännös on voimassa olevan vesilain 8 luvun 3 §:n 2 momentissa

Maakaaren (540/1995) 14 luvun 2 §:ssä säädetään kirjaamisvelvollisuudesta maamaanvuokraoikeuden ja muun toisen maahan kohdistuvan määräaikaisen käyttöoikeuden kirjaamisesta, jos oikeus saadaan siirtää kolmannelle kiinteistön omistajaa kuulematta ja jos alueella on tai sille saadaan sopimuksen mukaan rakentaa oikeudenhaltijalle kuuluvia rakennuksia tai laitteita.

Aluehallintovirasto toteaa, että hallintopakon hakijoiden tarkoittamissa sopimuksissa kysymyksessä eivät ole maa-alueet.

Osakaskunnan päätösten oikeellisuuden osalta aluehallintovirasto viittaa lisäksi yhteisäluelain (758/1989) 23 §:n (686/2000) ja 23 a §:n (686/2000) säännöksiin osakaskunnan osakkaan oikeudesta moittia osakaskunnan päätöstä tai vaatia päätöksen oikaisemista.

Edellä sopimuksista lausutun perusteella aluehallintovirasto toteaa, että asiassa ei ole esitetty sellaista selvitystä, jonka perustella PVO-Vesivoima Oy:ltä puuttuisi oikeus Jumiskon vesivoimalaitoksen käyttämistä varten tarvittavaan vesivoimaan.

Vesilain 19 luvun 7 §:ssä tarkoitettu selvitys

Asianomaisen valtion valvontaviranomaisen tulee selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia, jos säännöstelyhankkeesta, jolle on myönnetty lupa ennen 1 päivää toukokuuta 1991, aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia.

Aluehallintovirasto toteaa asiassa saadun selvityksen perusteella, että Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostus ei estä tai vaikeuta vesilain 19 luvun 7 §:ssä tarkoitettua selvityksen laatimista.

Johtopäätökset

Edellä ilmenevin perustein hakemus velvoittaa PVO-Vesivoima Oy hakemaan vesilain mukaisen vesitalouslupa Jumiskon voimalaitoksen peruskunnostuksen vaatimille toimenpiteille hylätään. Asiassa ei ole myöskään ilmennyt, että peruskunnostuksen yhteydessä olisi rikottu hanketta koskevia vesilain (264/1961) nojalla annettuja lupapäätöksiä tai vesilain (257/2011) säännöksiä. Näin ollen enemmän lausunnon antaminen myös muista hallintopakon hakijoiden vaatimuksista raukeaa.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksua ei määrätä.

Aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2021 annetun valtioneuvoston asetuksen (1121/2020) mukaan maksua ei peritä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille pannun hallintopakkoasian käsittelystä taikka muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun hallintopakkoasian käsittelystä, jos vireillepanoa ei ole pidettävä ilmeisen perusteettomana.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös saantitodistuksella

Pro Suolijärvi ry / Vesa Ruokamo ja Eija Ukkola

Vesa Ruokamo

PVO-Vesivoima Oy

Päätös sähköpostitse

Lapin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus / Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Posion kunnan ympäristönsuojeluviranomainen / Kuusamon kaupunki, Ympäristöjaosto

Sallan kunnan ja Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen / Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymä, Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto, Ympäristönsuojelu, Savukosken kunta
Suomen ympäristökeskus

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Anna-Maria Juntunen

Valtteri Niskanen

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Anna-Maria Juntunen ja Valtteri Niskanen (esittelevä jäsen).

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Liite

Valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

Tähän aluehallintoviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1383/2018) säädetään. Maksun suuruus on 260 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

Toimi näin

Jos haet muutosta aluehallintoviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen.

Tee valitus **viimeistään 30 päivän kuluessa** siitä, kun aluehallintoviraston päätös on saatu tiedoksi.

- Kun määräaikaa lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.
- Jos päätös on lähetetty kirjeenä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun aluehallintovirasto on lähettänyt kirjeen. Selvitä kirjallisesti, jos näin ei ole jostakin syystä tapahtunut.
- Jos päätös on lähetetty sähköisenä viestinä, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena (3.) päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.
- Jos päätös on saatu tiedoksi jollakin muulla tavalla, tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksiantotodistus, saantitodistus tai haastetiedoksiannosta annettu todistus.
- Sijaistiedoksiannossa katsotaan, että päätös on saatu tiedoksi kolmantena (3.) päivänä siitä, kun sijaistiedoksiantoa koskeva tiedoksiantotodistus on annettu.
- Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon jo kirjeen saapumispäivänä.

Ilmoita valituksessa

- valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite
- sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.
- päätös, johon haetaan muutosta
- päätöksen kohta, johon haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

Valituksen liitteet

- aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- todistus siitä, minä päivänä aluehallintoviraston päätös on saatu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin aluehallintovirastoon)
- valtakirja

- o asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja – ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määritellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).
- o asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus

Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)

PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihe: 029 56 42 611

asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)

telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuudessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Tämä asiakirja PSAVI/3059/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/3059/2021 har godkänts elektroniskt

Juntunen Anna-Maria 11.11.2021 14:40

Niskanen Valtteri 11.11.2021 16:13